

Poština plačana v gotovini.



SLOVENSKI UČITELJ

**PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASICO
SLOMŠKODE DRUŽBE V LJUBLJANI**

LETNIK XXIX.

ŠTEV. 3-4

1928

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. - Uredništvo (Fort. Lužar) je v Ljubljani, Olinška ulica, vrtna kolonija. Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ulica št. 6. - Naročnina znaša 50 dinarjev. - Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije in naročnino pa upravništvo. - Izdajatelj in odgovorni urednik: Fortunat Lužar. - Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.

Dsebina v številki 3.-4.: *Pota v delovno šolo. Fort. Lužar. - Ali katoličan sme ljubiti svoj narod? Vojteh Čuš. - Značaj in življenje. Pero Horn. - Kulturni pregled. - Književni pregled. - Zapiski.*

Glasbena priloga: 3. Vedna pomlad. 4. Nagajivka.

Listnica uprave. K tej številki so zopet priložene položnice za letošnje naročnino. Oni, ki so že plačali naročnino, naj blagovolijo to oprostiti in naj položnice hranijo za drugo priliko.

Velikonočno zborovanje »Slomškove družbe« bo na veliko sredo, dne 4. aprila v unionski beli dvorani v Ljubljani. Začetek ob 9. uri. Na dnevnem redu bo predavanje tov. R. Pečjaka o načelih delovne šole. Ker je to vprašanje danes aktualno, pričakujemo obilne udeležbe. Nam se vidi, da idejo o delovni šoli marsikje ne umevajo pravilno.

Ministarstvo Prosvete Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca
Odeljenje za Osnovnu Nastavu
ONBr. 9061
4. februara 1928. god.
u Beogradu

**PISCIMA I IZDAVAČIMA
udžbenika za osnovne škole u Kraljevini S. H. S.**

Stupanjem na snagu novog nastavnog programa za I., II., III. i IV. razred svih osnovnih škola u Kraljevini S. H. S., koji je izradio Glavni Prosvetni Savet i koji važi od početka ove školske godine, istavljeno je i pitanje revizije udžbenika, koji se upotrebljavaju u nižoj osnovnoj školi, te s toga

odlučujem:

1. Da Glavni Prosvetni Savet pregleda sve djačke udžbenike za nižu osnovnu školu i da mišljenje o vrednosti istih s gledišta današnjeg nastavnog programa.

2. Da pisci udžbenika za I., II., III. i IV. razred osnovnih škola, odnosno njihovi izdavači, podnesu do 1. aprila ov. g. po tri primerka od svojih udžbenika Ministarstvu Prosvete (za Glavni Prosvetni Savet), obavezujući se u sprovođenom pismu će platiti honorar za pregled i označujući da li je udžbenik odobren za školsku upotrebu, kad i pod kojim brojem.

3. Glavni Prosvetni Savet, uzimajući u ocenu pitanje udžbenika, prethodno donese odluku: da li se uopšte može dopustiti u prva dva razreda upotreba ikakvih udžbenika sem bukvara i čitanke?

4. Ovo se naredjenje ne osnosi na bukvar i čitanke, o kojima postoji posebna odluka, koja je još u važnosti, kao i na već odobrene udžbenike iz nauke o veri dok i za ovu ne bude izradjen nov nastavni program.

Ministar Prosvete:
Dr. K. Kumanudi s. r.

Čast nam je ponuditi Vam vrlo interesantnu, ukusnu i praktičnu zidnu kartu od 50 × 70 cm:

Tabelarni pregled sjedišta sreskih poglavarstva i sreskih (kolarskih) sudova u Kraljevini S. H. S.

Na karti su alfabetski poredana sva mjesta u našoj državi, u kojima je sjedište sreskog poglavarstva ili kotarskog suda. Pored svakog mjesta naznačena

SCLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVUJA IN GLASILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

LETNIK XXIX.

Ljubljana, 1. aprila 1928

ŠTEV. 3., 4.

Pota k delovni šoli.

Fort. Lužar.

(Konec.)

Najvažnejša je določitev učne tvarine in njena razpredelitev na šolska leta ali na razrede. Novi učni načrt, začasni program za štiri razrede osnovnih šol, še ne obsega vseh podrobnosti in vseh možnosti. Učitelj pa mora obvladati učno snov, sicer ne bo imel pravega uspeha. Prinesti bo moral znanje že iz učiteljsišča ali vsaj iz tečajev in zadevne literature.¹ Mladina je predragocen material, da bi učitelj brez premisleka ž njo delal same poskušnje. Iz skromnega domačega slovstva je zelo primeren za prvi pregled in za prehodno dobo članek M. Lichtenwallnerja (Senkoviča) v »Popotniku« 1925, št. 1 do 4 »Bistvo in pomen delovne šole in pot do njenega uresničenja v sedanjih razmerah«, Lichtenwallner opozarja na revizijo učnih načrtov, zaradi dela ne smejo trpeti idealne dobrine, vse naj velja le kot sredstvo in ne kot namen za končni pouk. On loči ročno delo in delovni pouk od rokotvornega pouka. Ročni pouk je v tesni zvezi s posameznimi učnimi predmeti in ni treba zanj posebnih ur, pač pa je rokotvorni pouk poseben predmet in spada na višjo stopnjo. Idealna delovna šola vsebuje oboje. »Današnja šola zahteva od otrok mirno sedenje in jih s tem telesno slabi. Učitelj se mora ukvarjati z repeienti, kar je veliko zlo za vsako šolo; delovna šola dovede vsako individualnost, ne da bi jo strla, do letnega cilja. Tudi bodoča šola bo morala mnogo znanja še posredovati avtoritativno. V prepričanju, da znanje ne ustvarja človeške moči, nego prava izobrazba in trdna volja, bomo s Kerschensteinerjem pobijali didaktični materializem. Končno nismo v vrsti onih, ki so mnenja, da dobiva ideja delovne šole svoj pomen in pravo vsebino šele s škarjami in nožem, s kladivom in žago in z drugim orodjem; pridružujemo se marveč tistim, ki jim delovna šola ne pomeni nič več in tudi nič manj kot samostojno pridobivanje znanja in ki zastopajo stališče, da je samostojno duševno delo še v večji meri znak delovne šole nego samostojno ročno delo.« Lichtenwallner je postavil tudi majhen obris ali okvir, kako bi se dal izvesti učni načrt za prvih šest let. Naš sedanji uradni učni načrt pa govori le o ročnih delih, toda vsebuje tudi nekaj snovi za poseben rokotvorni pouk.

¹ K zadnjim omenjenim pripomočkom dostavljam, da je sedaj sestavil in sam založil Alojzij Novak »Gnetenje in oblikovanje iz ilovice in peska. Izrezovanje iz papirja in nalepljanje«. 28 strani in 22 slik. Cena 25 Din. Ocena je tudi v listu »Meščanska šola« 1927, št. 7.

Ureditev delovne šole prinaša kot šola novega dela razna nasprotja. Oglejmo si tole. V »Narodni Prosveti« v Beogradu od 18. septembra 1927, št. 70, pripoveduje neki učitelj, kako je z ročnim delom na njegovi šoli v majhnem selu. »Otrokom so predmeti, ki jih delajo, zelo tuji. V selski koči je vaška nečistoča, okoli nje sadovnjak s krivimi vejami. Pod kočo se nahaja hlev itd. Za tako dete so brez pomena predmeti iz šole, ker mora v raztrganih črevljih krave pasti ali opravljati druge vaške posle. Kako če uveljaviti cvetne vaze iz raznobarnega papirja, ko živi v koči na slami več let, v vsej koči le dva stola. Ali je to vez šole z življenjem? Morda ima mestna deca kaj več koristi od tega. Ali bi ne bilo boljše delati ono, kar otroka okrožuje? Učitelj mora sam pripravljati učno snov po okolišu, ker je drugačen milje primorskega sela, kakor onega izpod Šar-planine.«

Te besede imajo svojo resnico. Za zasnovo delovne šole je treba nekih pogojev. Kjer bivajo še sami analfabeti, kjer orjejo še z lesenim plugom, kjer še sejejo neizčiščeno žito itd., tam bo težko obveljala naprednejša kultura. Če bi kdo hotel industrijo kar tako na vsakem hribu napraviti, je to za nepripravljene razmere prazna misel in če so jo sicer tudi že rešili vsi teoretiki na svetu. Važna podlaga je, da ima šola ali učiteljstvo res kaj vezi z ljudstvom ter išče prilike, da dobi delovna šola drugačne korenine. V nekaterih krajih je učiteljstvo mnogo uredilo z izvenšolskim delom. Že nekaj roditeljskih sestankov ali večerov pojasni ljudem veliko o namenu šolskega dela. Jaz sem na deželi pogostokrat porabil tudi telovadno uro, da smo si po kratki telovadbi na prostem mimogrede ogledali kako novo vzorno napravo v občini, odpe-ljavo vode (drenažo) z močvirnatega travnika, saditev drevja, delo v zadruгах in marsikaj drugega. O tem smo se razgovarjali v šoli, pisali in risali naloge. To seveda še ni popolna delovna šola, a je pot k njej, ker zgledi kaj radi vlečejo k samotvornosti in je vid glavno ravnilo roke.

Delovna šola je na pohodu, toda mnenja, kako bi jo izvedli, so različna, ker je življenje in delo že vsled neizogibnih podnebnih razmer različno. Najboljša navodila bo polagoma našlo učiteljstvo samo. Učitelj se mora za razne prilike življenja vsaj nekoliko pripraviti. Jaz sem se odločil, opazujoč in sam izvršujoč razno delo, vsaj za obče prilike zavzeti tri stališča za ureditev dobre delovne šole, in sicer 1. biološko ali fiziološko, 2. gospodarsko in socialno, 3. etično.

S stališča človeške narave občutimo vsi, da potrebuje človek gibanja. Telesno gibanje je nujno potrebno za neprestano pretvarjanje snovi. To pripoveduje vsaka knjiga o telesni higijeni. Otrok, ki se s svojimi udi dovolj ne giblje, ni zdrav. Naravna živahnost se mu pozna, da se rad igra in skače, rad kaj prenaša, kaj tolče in se zabava v nemiru. Odrasli okolici, ki je toliko zamišljena v drugo delo in je že pozabila, kakšna je sama nekdanj bila, ni to prav vseč ter skuša doseči mir, da otroka strahuje. A z veseljem vzame otrok v roke kako orodje in se ž njim dobro zadovoljuje. V glini, pesku in celo v blatu zamišljeno oblikuje. Vemo, da preveč igrač

ni dobro za otroka, ker ga navajajo, da se vsake prehitro naveliča, kar je precejšnja ovira za pridobitev značaja. Starši delajo krivico otroku, ako mu ne dajo včasih kakega orodja, kladiva, klešč, nožka (seveda ne najostrejšega) ali pipčka v roke, da kmalu reže ali obdelava kak les in da že zgodaj pazi, da ne bo rezal nepotrebnih reči in celo poškodoval svojih prstov; pa če se tudi tuintam malo ureže, najbrž ni to nič hudega za življenje. Na deželi je vsak semenj veselo pričakovanje za otroke že zaradi nakupa kakega drobnega orodja. Pa pride otrok v šolo ter je postavljen v disciplino šole. Mora le mirno sedeti, nikamor se ne sme na stran obrniti, in to dnevno več ur skupaj. Res je, da ima človek velik fiziološki dar, da se prilagodi drugim razmeram in posebno še v mladosti, a zato ne sme veljati, da mora vso mladostno energijo izčrpati v trdih šolskih klopek. Njegov notranji nagon se temu upira in je prav zato nemiren. Prevelik pritisk rodi odpor, vsakdanje življenje in splošna zgodovina je vsa polna tega, izraža se v srdu in maščevalnosti. Pred seboj imamo torej zahtevo človeške narave in zahtevo splošne discipline. V zmoti so pa gotovo oni, ki enostransko mislijo, da morajo biti vsi naravni razvojni nagoni ali nagibi tako svobodni, da naj otrok počenja, kar hoče, samo da zadosti svoji naravi, in da ne smejo boljši nagibi dobiti kake prednosti ali vzgoje. Otrok je in bo odvisen od družbe, živi od dela drugih, zato mora tudi družbi dati svoj tribut v obliki nekega spoštovanja ali reda. Toda zahtevati od njega tak red, da se ne sme v svojem razvoju nikoli nič ganiti, da mora biti v strahu do bolehnosti, je veliko nasilje nad človeško naravo. Pretrda šola je za otroke mučilnica, ker ni v njej oživljajočega solnca. Zato poslušajmo tole: »Ko prihaja otrok v šolo, ne sme priti njegov mladi duh v mrzli, tuji svet, kakor v prežnanstvo. V smislu dobre vzgoje naj ima prijazen prehod, da ne pride do hudega in prevaranega preloma. Divja rast dobi polagoma plemenitejše oblike. Samostojno delo pa ne gre brez vezi in reda, kajti prosto duševno delo v smislu delovne šole ni neomejeno izživetje, temveč krepka notranja vlada.« Tako pravi H. Gaudig. O tem šolniku so trije lepi članki za rojstno 60letnico v knjigi Scheibner »Zwanzig Jahre Arbeitsschule«, Leipzig 1928.

Presojajmo večkrat za biološki napotek k delovni šoli še besede sloveče Ellen Keyeve, pisateljice knjige »Stoletje otroka«: »Prejšnja šola je bila manj škodljiva za osebnost, kakor sedanja s svojimi temeljitimi preparacijami, svojimi zajemljivimi lekcijami, svojimi popolnimi metodami, svojimi izvrstnimi učitelji, ki učencem vsak kamenček s pota pospravijo in skoraj prežvečijo. Ta dobra šola je, ki polaga z mnogostranskim pretiranjem temelj za nervoznost naše dobe.«

Drugo stališče je gospodarsko in socialno. Osnovne šole so v prvotni dobi nastale zaradi duševnega dela, da se predvsem razširi pisanje in branje. Ko svet še ni bil toliko obložen z iznajdbami in toliko odvisen od splošnega dela ter je kmetovalec, katerega je bilo navadno kakih 90 odstotkov, živel s tem, kar si je sam pridelal, ni bilo pravega

pevoda za pouk v splošnem ročnem delu. Šele razvoj dela in življenske zahteve človeka v zadnjih stoletjih so rodile in utrjevale misel, da bi bilo dobro čim bolj vpreči mladino v gospodarsko delo. To je bilo vobče mnogokje priporočilo, da je potrebna šola v občini. Pedagog Basedow je določil v svojem vzgojnem načrtu štiri ure za ročno delo z dostavkom, da mora »v neki meri vsak deček znati uporabljati orodje tesarja, mizarja, strugarja, kovača, zidarja, vrtnarja, ker potrebujemo to velikokrat pri gospodarstvu ter si v sili pomagamo in damo navodila hlapcem.« Znameniti katoliški škof Ferdinand Kindermann je že l. 1773. napravil v majhnem mestu Kaplice na južnem Češkem poleg ljudske šole razred ali šolo za industrijo. On je bil od doma sam vzgojen za pridno ročno delo, zato se je pozneje toliko zavzel za delo v šoli. To je storil, kakor sam za takratno dobo pravi, ker se otroci ravno v tem, kar največ potrebujejo v življenju, najmanj in narobe poučujejo. Glavni namen mu je bil, da bi z ročnim delom dvignil delavnost in pridnost ter s produktivnim delom odstranil veliko tedanjo revščino ljudstva. Dober pogoj je bil, ker so tamkaj v veliki meri pridelovali lan in ovčjo volno in je lahko s tem dvignil tkalstvo. Previdno je za šolo uredil delo nogavic in šivanje, svilorejo, zelenjadarstvo in sploh vrtnarstvo. Veljalo je dejanje in ne znanje ali samo literarni pouk. Kindermann je ustanovil kakih sto takih šol in dobil ime »industrijski šolnik«. Take šole so ustanavljali pozneje tudi v Nemčiji in drugod ter so imele glavni namen, da bi revni otroci lažje prišli do kruha, ko izstopijo iz šole.

Kjer prevladuje obrt in industrija, so se zavzeli za posebno vrsto delovne šole, namreč za r o k o t v o r n i p o u k (Werkunterricht), ki se izvršuje v posebnih delavnicah. Kakor poroča Lichtenwallner v svojem zgoraj omenjenem spisu, je rokotvorni pouk v Franciji v službi industrije in je obvezen učni predmet. Na Švedskem osobito zasleduje smoter, da izdelujejo dečki predmete iz lesa za domačo uporabo, uveden je v 3200 šolah. Na Norveškem je ta pouk v vseh mestnih šolah obvezen, po šolah na deželi pa prost predmet. Obvezen je tudi na Finskem. Na Angleškem je uveden na več ko 1500 šolah. V Nemčiji in Avstriji obstoja posebno »Društvo za deška ročna dela«. Pri nas je industrijski tip delovne šole pokazala šola v Studencih pri Mariboru z razstavo ob svoji 50letnici. (»Učiteljski Tovariš« od 28. julija 1927, št. 4.) Osnovo »Kmetijske delovne šole« in podlago za kmetijsko nadaljevalne šole je pripravil učitelj Josip Dovgan v »Učiteljskem Tovarišu« od 8. septembra 1927, št. 8, 19 i. dr., in v »Popotniku« 1927/28, št. 3, stran 73, ter je to presojala enketa v Ljubljani 19. novembra 1927 (»Učit. Tovariš« št. 17 in 19).

V razvoju gospodarskega napredka nima vsako ročno delo absolutne trajnosti. To vidimo pri najdalje ohranjenem in izvršujočem delu v šoli, pri ženskih ročnih delih. Večkrat se oglašajo reformatorji, ki so pozabili na biološki pomen dela, da so manj ali nič potrebna, ker se izdelki ceneje dobivajo iz tovarne. Marsikako domače ročno delo izginja, opustil se je že skoraj popolnoma kolovrat, izdatno pa se je izboljšal plug,

ki je bil prvotno lesen. Šivalni stroj je postal domač predmet, namesto gole šivanke. Tehnika pretvarja tvarine in vedno več dobiva človek iz kemičnih tvarin in iz strojev. Produktivne metode se v vseh strokah izpreminjajo. Zaradi uporabe strojev so se v nekaterih krajih zelo izpremenile medsebojne ali socialne razmere. Stroji napravljajo velik razmah v narodnem gospodarstvu; pa tudi veliko izrabljanje človeških sil oziroma proletarijata. Predaleč bi šel za danes, ko bi nadaljeval, kar zahteva ruski pedagog P. P. Blonskij z uporabo strojev v delovni šoli. Njemu je cilj izobrazbe, da se uvaja otrok v obvlado moderne industrijske kulture. (V 8. poglavju I. dela njegove »Delovne šole«.) Torej to, česar še odrasel človek kar tako ne zmore, naj po tem načelu zna že otrok! Delovna šola s pretiranimi, zgolj materialnimi in veleindustrijskimi smotri je nevarna otroški naravi. S prerazlično obremenitvijo izgubi mladina točnost in vztrajnost. Priporočam pa e k o n o m i j o d e l a, da se namreč preveč ne izgublja čas z raznim malopomembnim ali brezplodnim delom. Kaj več bo treba misliti na socialno vzgojo mladine in torej na vzajemnost stanov in dela. O tem smo že čitali razne razprave.

Preidem k tretjemu stališču, ki ga naj učitelj upošteva za delovno šolo, to je k e t i č n e m u s t a l i š č u. Ozirati se je seveda treba na splošno priznane misli o delu. Treba je kaj vedeti, zakaj živimo, zakaj trosimo sile z delom. Ali je le nov poklic namen vsega, ali res ni treba drugega znati, kakor fizično delo? Če si ogledamo lepe narodne pregovore o delu, lepo ustaljeno krščansko kulturo in prizadevanja za poštene pridobitve, bomo spoznali, da pripada delu še druga vsebina. Naraščajoči materialistični in egoistični tok sedanje dobe je urejevati oziroma zavračati z idealnimi dobrinami. Posnemati je delovanje ljudskih visokil šol na Danskem, ki ne vzgajajo samo s praktičnimi ali koristnimi nauki, temveč tudi z versko-nravno vzgojo dobre državljanke in državljanke. Z delovno šolo je pripravljati mladino, da ne bo zavzeta za razkošnost, pač pa za čut dolžnosti. Šola dela naj goji zbranost in ne raztresenost. Prevelika navezanost na reči ni dobra. Zato mi ugaja naslednji Metodov izrek, ki smo ga slišali v slovečem oratoriju hrvatskega skladatelja Božidara Širole »Život Ćirila i Metodija«, ko so ga peli v Ljubljani dne 22. oktobra 1927: »Sve mi je dopušteno, ali sve nije na korist, sve mi je svobodno, ali ne ću, da što oblada mnome«. Včasih prinaša kako delo človeku velike skrbi. Slabe pogodbe, prevare in nezgode mu uničujejo veselje in rad bi se oprostil celo suženjskih vezi dela. Takrat skuša najti kak izhod iz materialnosti in išče morda tudi ono zavetje, kakor ga je izrazil pesnik Stritar:

Nazaj v deželo sveto,
v deželo misli in želja,
kjer vedno jasno je nebo razpeto,
kjer mir in sreča je doma.

Ali katoličan sme ljubiti svoj narod?

Vojteh Čuš.

Ravno učitelj in vzgojitelj si morata biti popolnoma na jasnem glede moralične vrednosti ljubezni do naroda. Ali je ljubezen do naroda nekaj npravno dobrega, ali indiferentnega, ali celo nekaj slabega? Kakšna mora biti ljubezen do naroda, da je npravno dobra in dovoljena? Kateri so nagibi za ljubezen do naroda?

I.

Ni vsaka ljubezen do naroda dobra in dovoljena. Gotovo je, da verni katoličan ne more odobravati absolutne narodnosti. Da bi bila namreč narodnost najvišje merilo za to, kaj je npravno dobro in kaj slabo. To bi bil nekak narodni makjavelizem. Macchiavelli je namreč učil, da kar je za državo koristno — četudi le trenutno in navidezno koristno — to je tudi dovoljeno. Torej so dovoljeni najhujši zločini in krivice, da se le misli, da je to državi v korist. In po teoriji absolutne narodnosti bi bilo dobro in dovoljeno vse, kar narodu koristi.

Za vernega katoličana je najvišje in absolutno merilo za to, kaj je moralično dobro ali slabo — v o l j a b o ž j a. Kajti človek je stvar božja, služabnik božji in Bog je njegov absolutni, neomejeni gospod. Zato mora človek vse svoje dejanje uravnati po volji božji, ki se izraža v božjih zapovedih.

Kar se z voljo božjo, to je z božjimi zapovedi ne strinja, to je slabo, pa naj se tudi zdi, da narodu ali državi koristi. Kot katoličani obsojamo in zavračamo oni paganski nacionalizem, ki se po pravici imenuje »najstrašnejša vseh krivih ver proti ljubezni do bližnjega«. Ono nekrščansko ljubezen do naroda, ki obožuje lastni narod in ga hoče napraviti za vladarja vsemu svetu. Ki gleda s preziranjem ali celo z zaničevanjem na druge narode in jih hoče ponižati za sužnje lastne vladohlepnosti in ropateljnosti. Tak nekrščanski nacionalizem, ki je v diametralnem nasprotju z zapovedmi: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe« in »Kar sebi ne želiš, tudi drugemu ne stori«, tak paganski, pretirani, imperialistični nacionalizem obsojamo in zavračamo!

Sicer pa tak paganski nacionalizem koplje grob tudi lastnemu narodu. Je poguba in nesreča za lastni narod. Prej ali slej se bodo uresničile nad narodom, ki malikuje pred samim seboj, svetopisemske besede: »Kdor se povišuje, bo ponižan« in »Mogočne je vrgel raz prestol in je povišal ponižne«. Kajti Bog ne more trpeti ošabneža, pa bodisi to posameznik ali ves narod.

Kar je proti volji božji, kar je moralično slabo, tudi narodu in državi ne more biti v resnično korist. To krščansko naziranje je izrazil državnik Gladstone z besedami: »Kar je moralično napačno, tudi v politiki ne more biti pravilno«.

II.

Toda motil bi se, kdor bi mislil, da katoličan ne sme ali ne more imeti ljubezni do lastnega naroda, da mora biti nekak brezdomovinec. Motil bi se, kdor bi mislil, da je vsak nacionalizem, vsaka ljubezen do lastnega naroda nekaj slabega, nekrščanskega, ali vsaj manjvrednega, inferiornega. Nikakor ne, marveč prava ljubezen do lastnega naroda je nekaj vseskozi naravnega, dovoljenega, da, še več, je nekaj dobrega, krščanskega in je za katoličana dolžnost! Ljubiti svoj narod je krščanska dolžnost!

Kako globokoobčutno, kako toplo se nam izraža ljubezen do naroda, do domovine v 137. psalmu. Izraelci so se nahajali daleč od domovine, v babilonski sužnosti. Toda niso pozabili na domovino, na Jeruzalem. Ne, ampak tam ob babilonskih rekah so sedeli in jokali, na vrbe so obesili svoje harfe in v grlu jim je zamrla vesela pesem. In govorili so: Naj nam usahne desnica, če pozabimo tebe, o Jeruzalem! Naj se nam posuši jezik v ustih, če se ne bomo več spominjali tebe, o Jeruzalem!

In kako je ljubil svoj narod veliki apostol sv. Pavel! Sv. Pavel, ki je zapisal, da ima »veliko žalost in neprestano bolečino v svojem srcu« zaradi trdovratnosti svojih bratov po krvi. In da bi »želel biti preklet od Kristusa«, t. j. za nekaj časa ali do konca sveta ločen od Kristusa, če bi s tem mogel rešiti svoje ljudstvo. Kako vroče je moral ljubiti svoj narod, da je bil pripravljen doprinesti tako veliko žrtev!

In Kristus sam! Najprej je hotel popolnoma pripadati svojemu ljudstvu, da bi potem šele po posredovanju Izraela postal deležen odrešenja ves svet. Zato je rekel kananejski ženi, ki ni bila Izraelovega rodu: »Jaz sem samo prišel k izgubljenim ovcam hiše Izraelove.« — In s kakim gorkim čuvstvom je ljubil Jeruzalem! Ko se je približal in ugledal mesto in je gledal v duhu pogubo in razdejanje nesrečnega mesta, je jokal od sočutja in usmiljenja nad trdovratno prestolico judovskega naroda!

»Ne bojmo se tedaj, češ, da nismo pravi kristjani, ako se nam oko zasolzi od ljubezni do domovine, ako se ogrevamo za materin jezik, za narod in njega pravice, za slavo, za srečo njegovo — s tem šele se izkazemo prave učence Kristusove!« (Dr. A. Mahnič, Naša narodnostna izpoved.)

III.

Ljubezen do lastnega naroda je utemeljena v zapovedi ljubezni do bližnjega: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« Krščanska ljubezen pa je urejena ljubezen. Ljubiti moramo svojega bližnjega, to je vse ljudi, a najprej in najbolj moramo ljubiti svoje najbližje. Že narava sama, že pamet nam pravi, da moramo bolj ljubiti svoje sorodnike, svojo najbližjo okolico, svoje domače, svoje najbližje, nego tujce, neznance, one, ki niso z nami v nikaki zvezi. In vera ne razdira, ne uničuje narave, marveč jo spopolnjuje. »Zveličar tudi ni bil — kot žal toliko ljudi — prav prijazen in priljuden nasproti tujcem, pa brezbrizen in čmeren

napram svojim domačim in svoji najbližji okolici. O ne! Njegovi apostoli, pobožne žene, ki so mu sledile, njegovi prijatelji kot Lazar in njegovi sestre so uživali največjo pravico do ljubezni in dobrote njegovega presvetega Srca. Njim je delil svoje največje dobrote, svojo najiskrenejšo tolažbo.« (J. Zeij S. J., Značaj Jezusov.)

In narod, kaj je narod drugega nego velika družina bratov in sester po krvi in jeziku? Četudi smo vsi ljudje otroci enega nebeškega Očeta, četudi smo si v Kristusu vsi ljudje bratje in sestre, vendar so nam prav posebno bratje in sestre oni, ki pripadajo istemu narodu kot mi, ki govore isti jezik kot mi. Zato moramo v smislu urejene krščanske ljubezni pripadnike svojega naroda, zato moramo svoj narod bolj ljubiti nego druge narode.

Zategadelj nikakor ni v redu in se ne strinja z zapovedjo urejene krščanske ljubezni, če se kdo zelo navdušuje in ima velike simpatije za tuje narode, a je ves brezsrčen in mrzel nasproti svojemu lastnemu narodu. Zato je nemoralno reneгатstvo ali narodno odpadništvo, ki obstoji v tem, da reneгат zataji svoj lastni narod, svojo narodno pripadnost in svoj materni jezik in se prišteva tujemu narodu. Da, narodni odpadnik gre tako daleč, da zaničuje in sovraži svoj lastni narod, se bori proti njemu in mu skuša na vse načine škodovati. Narodni odpadniki so bili vedno najhujši sovražniki in zatiralci svojega lastnega naroda.

Toda narodno odpadništvo je nekaj ostudnega, nemoralnega, protinaravnega in popolnoma v nasprotju s krščansko ljubeznijo sploh in z urejeno krščansko ljubeznijo še posebej. Dober in dobro poučen katoličan ne more biti narodni odpadnik.

Že otroci se morajo vzgajati v ljubezni do svojega naroda. Že otrokom je treba vcepiti v srce, da ljubiti svoj narod je krščanska ljubezen! Tudi dr. Mahnič govori o tem, »zakaj smo dolžni svoj narod ljubiti«. Navaja zgled Kristusov, ki je bil poslan kot Odrešenik vsega človeštva, pa je vendar s svojim zgledom pokazal, »kako mora biti ljubezen do bližnjega urejena: pri tistih začenja, ki so nam po naravnih vezeh najbližji, od teh šele se razteza na druge, ki nam stoje dalje. Jezus Kristus je hotel pokazati, kako se mora vsak najprej posvetiti svojemu narodu ter pospeševati njegovo korist in slavo — to zahteva prava ljubezen, ki se, kakor smo rekli, začenja pri svojih«. (Naša narodnostna izpoved.)

IV.

Četrta božja zapoved nam vелеva: »Spoštuj očeta in mater!« Spoštuj tudi to, kar si prejel od očeta in matere! Spoštuj tudi jezik in narodnost, ki si ju prejel od očeta in matere!

Veliki ljudski katekizem, ki ga je izdal Spirago in je potrjen od višjih cerkvenih oblasti, razlaga pri IV. zapovedi tudi ljubezen do naroda. Tam pravi, da naj kristjan svoj narod ljubi bolj kakor tujega, ker je ta ljubezen že v naravi krščanski, krščanska vera je ne odstranjuje, ampak le lepša

in neguje (podpira). Dalje pravi: »To ljubezen do naroda kažemo s tem, da svoj narod spoštujemo in z vsemi dovoljenimi sredstvi podpiramo in zagovarjamo. K obrambi svojega naroda smo posebno tedaj upravičeni, če se zatira naš jezik. Zato stori napako, kdor je napram svojemu narodu brezbrizen ali kdor celo zataji svojo pripadnost k njemu.«

Obsojamo paganski nacionalizem, kateremu je narodnost najvišji bog. Zagovarjamo pa in priznavamo katoliški nacionalizem, ki nas uči lastni narod bolj ljubiti nego druge narode. Kot dobri katoličani ljubimo svoj narod bolj kakor tujega; nočemo nobenemu narodu krajšati njegovih pravic, a svoje pravice podpiramo in zagovarjamo z vsemi dovoljenimi sredstvi, ker nas tako uči vera.

Nemški kapucin dr. P. Erhard Schlund piše v časopisu »Der Prediger und Katechet« (l. 1923., 11. in 12. zv.) v spisu »Katholik und Vaterlandsliebe« (v rubriki »Der Vereinsredner«) o dolžnosti ljubezni do domovine in do naroda. »Za onega, ki pozna četrto božjo zapoved, je prav za prav samo po sebi umljivo, da je ljubezen do domovine dolžnost za vsakega kristjana. Kajti v četrti zapovedi stoji izrecno, da moramo svoje starše ljubiti in spoštovati in k staršem v širšem pomenu spada vendar tudi domovina kot rodna dežela. Nadalje nam je božji Zveličar z besedo in zgledom izrečno in dovolj jasno pokazal, da moramo svojo domovino ljubiti. Spominjam samo...« Navaja že znane dogodke in besede iz Zveličarjeva življenja.

O ljubezni do lastnega naroda pa piše: »Tudi svoje ljudstvo, svoj narod mora pravi kristjan ljubiti; kajti ni res, da mora biti kristjan, posebno katoličan internacionalen, odvisen samo od Rima. To bi niti ne bil pravi kristjan. Pravi kristjan ljubi v prvi vrsti svojo nebeško domovino, potem pa tudi z enako krščansko ljubeznijo svojo Cerkev in svojo zemeljsko domovino. Kajti ni zastonj rekel Zveličar: Ljubi Boga, svojega Gospoda. To je prva in največja zapoved, druga pa je tej enaka: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.

»K dolžnostim ljubezni do lastnega ljudstva spada predvsem veselo priznavanje k ljudstvu. Veseliti se moramo, da smo Nemci (mi bi rekli: da smo Slovenci) in moramo radi biti, ker je volja božja, da smo izšli iz nemškega (mi: iz slovenskega) naroda. Kdor zataji svoj narod, ne greši samo proti 4., 5., in 8. božji zapovedi; ta greši predvsem proti ljubezni do domovine. Ravno v sedanjem času spada veselo priznavanje k lastnemu ljudstvu med dolžnosti nemškega kristjana.« Potem piše, da pač ni nikaka žrtev priznavati se k svojemu narodu, če stoji narod na višku moči in slave. Toda izneveriti se narodu, kadar je narod preziran in zaničevan, to bi bila »strahopetnost in nezvestoba. Zdaj moramo še prav posebno ohraniti zvestobo svojemu ljudstvu.«

»Priznavanje k lastnemu ljudstvu vsebuje tudi, da se posamezni rodovi¹ med seboj ne prepirajo, da se medsebojno ne pobijajo, ali da se

¹ Posamezni rodovi (Stämme) nemškega naroda so: Prusi, Bavarci, Vestfalci, Saksonci, Švabi, Avstrijci itd.

celo eden proti drugemu zaprejo in odcepijo. Narava, kri, pokolenje (Abstammung) so nas pod božjo Previdnostjo pripeljale skupaj. Zato moramo tudi skupaj ostati »als ein einig Volk von Brüdern, in keiner Not uns trennen und Gefahr« (Wilh. Tell).

V.

V naslednjih poglavjih hočemo do zdaj spoznane resnice konkretno uporabiti na naše razmere in si ogledati, kako stoji z ljubeznijo do naroda pri nas.

Dne 11. novembra l. 1913. je priredil nemški zdravnik dr. Aigner v Beljaku protilurško zborovanje. Odgovarjali so mu trije celovški bogoslovni profesorji, med temi tudi naš dr. L. Ehrlich. Izmed ostalih dveh nemških profesorjev je izjavil na onem zborovanju zelo ugledni in učeni jezuit dr. M. Gatterer: Ich bin auch ein Deutscher und liebe meine Nation — Tudi jaz sem Nемеc in ljubim svoj narod.

V teh besedah je na kratko izražena narodna zavest. Tudi jaz sem Slovenec in ljubim svoj narod. To prepričanje, ta zavest bi morala biti globoko zasidrana v srcu vsakega našega človeka, vsakega Slovenca. In tudi dolžnost šole je, da že mladini vcepi neizbrisno v spomin in v srce to zavest in prepričanje. Kako žalostno je, da ima naš narod toliko narodnih mlačnežev, da, narodnih odpadnikov, izdajalcev svojega naroda! Naše obmejne brate, ki umirajo narodne smrti pod oblastjo sovražnih nam narodov, v nemoralnih potujčevalnih šolah z vso rafinirano brezvestnostjo vzgajajo za narodne odpadnike! Ropajo nam duše naših otrok! To je silen moraličen zločin!

A žalostno je, da imajo tudi mase našega naroda v središču tako malo resnične narodne zavednosti. Dr. A. Korošec je rekel v svojem predavanju v Ljudskem domu v Ljubljani 1. oktobra 1926: »Slovenci, ki se ne zavedajo, da je vsak narod ena enota, katere nobena državna meja ne more deliti, in da ima posameznik dolžnost, ne samo od naroda sprejemati dobro, ampak da ima tudi dolžnost napram vsemu narodu, ne samo proti delu naroda, ti Slovenci nimajo ljubezni, ki bi segala preko naših državnih mej. Žal, pribiti moram, da je mnogo tako malo zavednih Slovencev na naših tleh.«

Napaka, ki jo je tukaj bičal voditelj našega naroda, je tudi vzrok, in sicer glavni vzrok, da smo izgubili Koroško. Po polomu l. 1918. se je vojaštvo vračalo s fronte domov. Številni bosanski oddelki so se vračali z laškega bojišča preko Ziljske doline. Koroški slovenski poslanec Grafenauer jih je prosil, naj zasedejo Koroško. Bosanci so mu odgovorili, da so pripravljene to storiti, zahtevali so samo tozadeven odlok Narodne vlade v Ljubljani. Grafenauer je poslal kurirja v Ljubljano, a ta se je vrnil — prazen. Dva dni so vojaki čakali na povelje Narodne vlade, nato so pa odšli.

In še enkrat smo zamudili priliko, da bi bili lahko brez boja zasedli Koroško. In tudi to pot je bila vzrok naša narodna mlačnost. Ves mesec

november 1. 1918. smo imeli čas, da bi bili lahko brez boja zasedli Slovensko Koroško s Celovcem in Beljakom vred. Kajti Nemci so napravili 12. nov. 1918 v koroškem deželnem zboru sklep, da se zasedbi dežele ne bodo upirali. Šele 5. decembra 1918 so ta sklep razveljavili in sklenili sledeče: »Antantne čete se ne smejo ovirati, jugoslovanskim četam pa se je treba upreti.«

Na teh dveh konkretnih slučajih vidimo, kako pogubna za narod je narodna mlačnost in nezavednost.

Ta narodna mlačnost se kaže tudi v tem, da se naši ljudje tako hitro izneverijo svojemu narodu, če pridejo v tujino. Lahko je biti Slovenec, kjer to ni združeno z nobenimi žrtvami. A zlato se preizkusi v ognju, narodna zavednost pa zlasti v tujini in pod tujim pritiskom. In zelo značilno je, da je mogel nekdo reči o skupini narodno mlačnih izseljencev iz sredine slovenske zemlje: »Kranjci so najslabši Slovenci« (mislil je; kar zadeva narodno zavednost).

Kar se je v preteklosti zamudilo pri vzgoji narodne zavednosti ali ljubezni do naroda, to morajo sedaj šola, pa tudi naša društva in naš tisk popraviti. Nočemo vzgajati narodnih fanatikov, ki se zapirajo pred drugimi narodi, ki obožujejo svoj lastni narod in sovražijo druge narode. Toda vsak naš človek se mora zavedati, da je Slovenec in da mora ljubiti svoj narod. Zavedati se mora, da ljubiti svoj narod je krščanska dolžnost!

Vsak naš človek, t. j. vsak Slovenec mora ljubiti ves naš narod. Narod, to je eno telo. Vse telo trpi, če je bolan en ud. Ves narod trpi, če trpi del naroda. Potrebujemo mladino, ki občuti najmanjšo bol, ki jo trpijo najoddaljenejši bratje v zaslužnjeni domovini, kakor da bi bila njej sami prizadeta, kot da bi šlo za njeno lastno življenje, za lastno imetje, za lastno čast. Kajti narod je živ organizem, in kakor pri živem organizmu, tako tudi pri narodu velja načelo vzajemnosti: E d e n z a v s e , v s i z a e n e g a ! In »kakor pomeni krizo v družini, ako se mož ali žena ali otrok ne zanima več za svojo lastno družino, tako bi pomenilo žalostno moralno krizo, ako bi ne izpolnjevali dolžnostne ljubezni do onega dela svoje lastne družine, ki je izven mej naše države« (Dr. Korošec pri že omenjenem predavanju).

VI.

Toda ne zadostuje, da ljubimo samo svoj narod, da se naša mladina vzgaja samo v ljubezni do slovenskega naroda. Naša narodna vzgoja in naša narodna ljubezen se morata raztezati na vse slovanske narode.

Preden so Slovani posedli svoja sedanja bivališča, so prebivali severno od Črnega morja tja do Visle na severu in spodnje Donave na jugu. Tedaj so bili vsi Slovani še eno ljudstvo in med njimi še ni bilo one razlike v šegi in jeziku, kakor jo opažamo danes. Nazivali so se z enim skupnim imenom »Slovenci«. V novi domovini so se iz posa-

meznih rodov razvili posebni narodi, ki se po skupnih književnih jezikih že na zunaj javljajo kot enote. A zanimivo je, da se n. pr. narečja raznih nemških rodov mnogo bolj razlikujejo med seboj nego jeziki posameznih sosednih slovanskih narodov (n. pr. Slovencev in Srbov ali Hrvatov). In Nemci, če govorijo v svojih različnih narečjih, se ne razumejo med seboj.

Pa četudi so se iz nekdanjega enotnega ljudstva »Slovenov« razvili razni slovanski narodi Čehov in Slovakov, Rusov, Poljakov, Lužiških Srbov, Slovencev, Bolgarov, Srbov, Hrvatov, vendar mora ostati in se negovati med njimi zavest slovanske vzajemnosti, zavest krvnega (plemenskega) in jezikovnega sorodstva. Ena velika družina so vsi Slovani in se morajo med seboj podpirati in si pomagati. Kako žalostno je bilo v svetovni vojni, ko so naše ljudi gonili v bratomorno vojno in so se morali bojevati z brati po krvi in jeziku, Rusi in Srbi. Ne sme se več zgoditi, da bi se Slovani zopet klali in mesarili med seboj v bratomornih vojnah. Ne bil bi več Slovenec tujcem rob, če bi vladal med Slovani duh slovanske vzajemnosti, duh bratstva vseh Slovenov. V naši mladini se mora z vsem poudarkom vzgajati čut in zavest slovanske vzajemnosti.

Pomnimo besede, ki jih je govoril stari Svarun sinu Iztoku: »Velik bo Sloven, bival bo v mirnih hišah, rejene bodo njegove črede, svobodno solnce mu bo svetilo leto in dan, če bo složen z brati. Inače pride tujec, postavi mu peto na tilnik — in svobodni narod postane rob.« (Fr. Finžgar, Pod svobodnim solncem.)

Značaj in življenje.

Pero Horn.

6. Ideali.

(Konec.)

»V človeku lebdi podoba, ki jo hoče oživotvoriti; dokler tega ne doseže, ni upokojeno njegovo srce.« — Da, dokler ne dosežemo svojega vzora, svojega ideala, vse dotlej ne mirujemo in ne najdemo pokoja ne podnevi ne ponoči. Vse dotlej razvijamo in napenjamo svoje sile ter jih skušamo spraviti v sozvočje z oboževanim svojim idealom.

Tudi svoj značaj oblikujemo po vzorih. Mladina se naveže na vsakogar, ki ji imponira. Koliko ustvarjajoče sile ima v svoji roki učitelj, čigar značaj imponira mladini. Ona ne analizuje učiteljevega značaja, marveč mu slepo sledi in posnema svoj ideal ter tako ustvarja svoj značaj.

Vsako mojstrsko dovršeno delo, kip ali slika ti predstavlja poleg osebe ali pokrajine tudi misel, ki je vodila umetnika pri njegovem upodabljanju. Tej vodilni so podrejene vse druge misli, ki vodilno misel le izpopolnjujejo. Enako je tudi v stvarstvu. Vsak njegov del kaže na najimenitnejši del stvarstva, na človeka.

Dasí pa je človek najvišje živo bitje tega sveta, je vendar najnesrečnejša stvar na svetu, če ne zna živeti. Živeti lepo, živeti človeka

vredno življenje pa je umetnost, ki se je naučiš težje kakor slikarstva in kiparstva ali drugih umetnosti.

Res, prav živeti je umetnost, ki se je moramo učiti.

Ko je Apel hotel dovršiti svojo najimenitnejšo podobo, je več let hodil po Greciji, da bi našel, kar mu je še manjkalo. Na svojem potovanju je našel tu lepe oči, tam primerno čelo, tu zopet ljubka usta in drugje izrazito postavo. Domov prišedši, je vse to združil in dovršil idealno umetnino starega veka, lepo sliko Afrodite.

Ali ni v človeškem življenju tudi tako? Danes se naučimo tega, jutri onega, vse dojme združujemo in ustvarjamo svoj značaj. Kipar ne more izklesati obraza z nekaterimi udarci. Koliko časa žrtvuje, koliko truda ga stane, preden je delo dovršeno. Končno dobi kamen pravo obliko, vsaka poteza obraza ti izraža misel, ki je uravnavala kiparjevo dleto. Sele tedaj odloži kipar svoje orodje in uživa lepoto težkega dela. Tako si tudi mladenič, mladenka kleše svoj značaj. Vsak dan doda delu kaj novega in izkleše kako novo potezo.

»Ni videti, da je po mojem zadnjem obisku vaše delo kaj napredovalo,« je izjavil neki kritik slavnemu slikarju Michelangelu.

»Toda,« odvrne ta, »tale del sem izravnal, onega bolj poudaril, tole mišico natančneje izklesal in izraz onele poteze sem poostril.

»Ali to so samo malenkosti!«

»Morda, toda malenkosti tvorijo celoto in jo izpopolnjujejo; popolnost pa nikakor ni malenkost!« odgovori samozavestno in dobrovoljno Michelangelo.

Velika potrpežljivost, s katero je Michelangelo popravljaj malenkosti, je ona značilna poteza, ki že vnaprej razlikuje med uspehom in neuspehom.

Bogat mož je imel lep, velik kamen oniks z rdečo liso. Misleč, da radi nje kamen nima nobene vrednosti, ga prinese umetniku in ga prosi, naj liso odpravi. Umetnik pa to liso uporabi in naredi iz oniksa prelep kipec... Tako uporabljaj pameten človek tudi najnavadnejše prilike, da se iz njih kaj nauči, ali da si olepša svoje življenje. Kdor se stalno drži tega načela, kmalu uživa sad zadovoljstva in veselja v vsem svojem dejanju in nehanju.

Mladina v vsem stvarstvu glej samo lepoto in jo ustvarjaj v vsakem svojem dejanju! S tem si ohraniš zdravo ustvarjajočo domišljijo tudi v najtežjih časih. Povsod najde lepoto, kdor jo išče in jo hoče spoznati. Kdor skuša živeti v harmoniji sam s seboj, najde harmonijo tudi v vesoljstvu, njemu je vse mogočna simfonija. On ne jadikuje nad življenjem kot pod težkim bremenom, pa se tudi ne vdaja brezmiselnim sanjam, življenje mu je nesebično, na ljubezen oprto delovanje. Polagaj v svoj, morda tudi neznan poklic ljubezen, pa ga iz rokodelstva povzdigneš v umetnost. Tedaj boš gotovo našel v njem harmonijo in zadovoljnost. Če pa boš smatral svoj poklic za težko breme, boš postal nezadovoljen in zadirljiv. Saj ima vsako delo svojo lepoto in če jo najdeš, ti na mah

izginejo vse težave. »Ni imenitno opravilo, marveč duh, ki spremlja naše opravilo, je tisti, ki ga posvečuje in povzdigne tudi najnižje opravilo do imenitnosti.« Marsikdo opravlja svoje delo vedno z godrnjanjem, ker vidi v njem nekakšno zlo in brez lepote. Tak človek res nima vesele ure na svetu in postane suženj svojega dela, namesto da bi bil njegov gospodar. Življenje ni malenkostno, kakor tudi ni malenkostna krasota veseljstva, ki je ustvarjena, da nas povzdiguje in razveseljuje. Za koga sicer naj bi bilo vse ustvarjeno, če ne za človeka. Njemu je namenjena korist živali in rastlin, njemu ustvarjena lepota cvetic, njega čakajo skrivnosti narave, da jih raziskuje in v njih najde svoj Vzor.

Ruskin trdi, da sestoji zemlja, ki po njej hodimo, iz ilovice, peska, saj in vode. Narava predela ilovico v porcelan, ki ga poslikajo, da z njim krase sobane kraljevskih palač. Spremeni pa se tudi v opal, kadar se po naravnem razvoju strdi in vsrka rdeče, modre, zelene in vijoličaste solnčne žarke. Pesek se pod podobnimi pogoji spremeni v safir, saje pa v najtrši in najdražji vseh (biserov) kamnov — v demant. Voda, ki ob poletnem jutru kot rosa namaka cvetke, dobi pozimi obliko kristalnih zvezdic in razganja tisočletno skalovje.

Tudi naše življenje, dasi morda zelo skromno, postane svetel biser, če ga prepojimo z resnično ljubeznijo in zvestobo. Kakor pomaga vsaka kapljica vode, ki pade v razpoko in zmrzne, razgnati sivo skalo, tako pomaga vsaka, z ljubeznijo prepojena misel klesati naš značaj.

Da postaneš človek, ki zna živeti človeka vredno življenje, ni potrebno, da študiraš učene knjige ali se učiš lepih umetnosti. Prav in lepo je, če razvijaš vse svoje duševne zmožnosti, toda živel kljub temu ne boš prav, če ne bo volja, ki bo tvoje notranje življenje povzdignila v največji umotvor. Največji umotvor pa je oni, ki živi v harmoniji z velikim svojim Idealom-Vzorom.

7. Odgovornost.

Cvetica ne sluti,
kakšen vonj razširja njen cvet;
človek pa zdaleka ne sluti
kako bo deloval njegov zgleđ.
Bucher.

Nepobitno dejstvo je, da je telo pravi služabnik duše, obenem pa tudi njeno zrcalo. Kadar nam žari od veselja naše lice, gotovo ni naša duša žalostna in ko nam švigajo grozeči bliski iz oči, se naša duša ne veseli. Vsaka čista in vzvišena misel, vsako teženje po dobrem in lepem, vsako nesebično prizadevanje, ki gre skozi našo dušo, vpliva tudi na naše telo, je krepča in lepša.

Dobro urejevan list razveseljuje svoje čitatelje, ki se jim zdi, kakor bi jim urednik govoril iz srca. Lepo usmerjena razboritost naše duše pa deluje ena naše telo in goji njegovo ubranost. Naša duševna in telesna

ubranost deluje pa tudi na naše potomce, zato jo moramo skrbno in vsestransko gojiti, kajti tudi slabotna, omahujoča, enostransko razvita narava vpliva na naše telo in mu pritisne pečat slabotnosti.

Človek neprestano sprejema vtiske dogodkov, ki se pode v njegovi okolici. Ti vtiski ostanejo v njem in vplivajo nanj ustvarjajoče ali pa razdiralno. Posebno lepo vpliva na nas blagodušnost in srčna omika drugih. Mnogo je v svetu mož in žena, ki s svojo milobo preobvladajo druge še preden izpregovore. Odkod to, v čem tiči skrivnost njihove moči? Njih moč izvira iz njih značaja. Imenitniki in nizki zaupajo značajniku in mu slede, kajti v značaju je moč.

V svojem 17. letu je prišel slavni slikar Rafael kot učenec v delavnico slikarja Perugine, ki je bil znan sicer kot dober slikar, le da so njegovi izdelki imeli nekak oster in trd izraz. Nekaj tednov po prihodu Rafaela pa se je raznesel glas, da se je v Peruginovem slikarstvu marsikaj spremenilo. Njegova dela so nenadoma postala nežnejša, čistejša in izrazitejša. Ljudje so se izpraševali, odkod ta nenadna izprememba. Edini Perugina je vedel, da je 17 letni Rafael prinesel v delavnico novega duha, ki je tako blagodejno vplival celo na starega slikarja.

To je storil dečkov močni značaj, njegov čut za odgovornost do sebe in drugih.

Vsak, tudi najnavadnejši človek prispeva z vsako besedo in vsakim dejanjem k oblikovanju značaja onih, ki z njim občuje. On ustvarja silo, ki se bo udeleževala še v poznih rodovih. Posledica vsakega dejanja ne ostane samo na nas, njegov učinek se raztegne na ves svet. Vsak človek, ki je kdaj živel na tem svetu, je po svojih močeh pripomogel, da sem, kar sem. Iznajdba parnega stroja ni ostala samo iznajdba, marveč se uporablja na tisoč načinov in je v zvezi z njo mnogo drugih iznajdb. Moje vedenje, delovanje, govorjenje in življenje moje ne ostane samo moje, marveč deluje kot dober ali pa tudi slab zgled na moje sovrstnike. Ti pa ga bodo prenašali dalje in dalje. Kakor se ne izgubi noben atom vesoljnega stvarstva, tako tudi ne ostane neopaženo nobeno moje dejanje. Z dejanji so pisali drugi v naša, z njimi pišemo tudi mi v tuja srca. Tako lepo pravi Webster: »Kar pišeš na marmor, bo razpadlo, z železa bo zbrisal čas in bo razjedla rja, naše stavbe se bodo sesule. Kar pa zapišeš v človeško, ljubezni in pravice žejno srce, svetilo ti bo še v večnost!«

8. Delaj dobro!

Neka revna žena je prosila zdravnika, ki je bil znan po svoji dobrosrčnosti, naj obiše njeneža bolnega moža. Dobrodušni zdravnik res pride na dom in hitro spozna, da je mož le oslabel radi pomanjkanja in bede. »Še tekom te ure vam pošljem zdravila, ki jih hočem pripraviti posebej za vas,« pravi bolniku in ga potolaži, da bo prav hitro ozdravel. Nato odide. Veselo sta pričakovala mož in žena zdravil, ki naj prineso zopet zdravja v njun dom. Medtem pride zdravnik v svoje stanovanje,

vzame škatljico za zdravila in položi vanjo 10 zlatnikov. Na pokrov pa zapiše tri besede: »Uporablaj po potrebi!« Nato plača še postrežčka, ki bolniku izroči zdravila.

Po bitki v Frideriksburgu je med sovražnima bojnima črtama obležalo na stotine ranjencev. Več ur se je po bojnem polju razlegalo njih grozno ječanje. Saj so poleg strašnih bolečin trpeli tudi silno žejo. Nekemu vojaku se v srce zasmilijo junaki, ki toliko trpe za svojo domovino. Neustrašeno stopi pred svojega poveljnika in ga prosi dovoljenja, da ponese ranjencem vode. Poveljnik mu sicer tega ne prepove, vendar mu pa odsvetuje, da bi se v tem času pokazal med obema črtama. Njegovo junaško usmiljenje se ne da prestrašiti. Ne boječ se smrti, se sredi najsilnejšega grmenja topov zavihti preko jarka ter steče k ranjencem.

Začudeno so gledali vojniki obeh nasprotnih odsekov tega moža, ki teče po bojnem polju, z vrčem v vsaki roki. On pa se ne meni za sikanje svinčenk in žvižganje zrak sekajočih topovskih krogel ter stopa od ranjenca do ranjenca, da ga napoji. Neizmerna je bila hvaležnost, ki so jo izražale od bolečin in žeje razpaljene ustnice ubogih ranjencev. In zgodilo se je, da se je po junaškem usmiljenju enega moža zbudilo človeško dostojanstvo v sovražniku, ki je prenehal izsipavati smrt. Samo ob sebi je nastopilo dveurno premirje. Junaški mladenič pa ni ločil med prijatelji in sovražniki, temu je podložil telečnjak pod glavo, onemu povezal rano, kakor da so mu vsi tovariši in prijatelji.

Izza dobe, ko so na Španskem prebivali Mauri, je znana sledeča pripovedka. Bogat Mauer se lepega dne sprehaja po svojih vrtovih. Nenadoma pribeži k njemu čedno oblečen mladenič, milo proseč zavetja. Zasledujejo ga namreč, ker je po nesrečnem slučaju ubil nekega človeka. Bogataš mu obljubi, da ga hoče ščititi in ga brž pelje v vrtno lopo. V temni noči pa pokliče Mauer nesrečnega svojega gosta in mu pove, da je ubil njegovega lastnega sina. »Nesrečni človek,« pravi Mauer, »zaslužil si, da te ubijem, kakor si ti ubil mojega otroka! Vendar hočem izpolniti dano besedo. Pred vrati je zate pripravljen moj najboljši konj. Beži! Bog pa ti ostane sodnik in maščevalec.«

Krotkost in milosrčnost do trdosrčnih, potrpežljivost z osornimi, ogrevajoča ljubeznivost do mrzlih neprijateljev so lastnosti, ki človeka dvigajo k delovanju za skupnost. Zmisel za skupnost mora živeti v nas, saj posameznik ni in ne more biti samemu sebi namen.

Kadar ob plimi narašča morje, zalije kak val obalo mnogo više od drugih valov, ki ne morejo doseči iste višine. Toda po kratkem premoru sega do istega mesta širono morje, čigar valovi se poganjajo že zopet više. Tako se včasih tudi kak človek povzpne daleč nad povprečnostjo njegovih sodobnikov. S tem dokaže, da človeška narava še ni zavrgla vse svoje veličine. Čez čas pa se povzpno tudi drugi za njim, »saj luč ni, da bi jo postavili pod mernik, marveč na vzvišeno mesto, odkoder sveti tudi drugim«.

9. Poštenje nad vse.

Bogastvo izgubljeno — nič izgubljenega,
zdravje izgubljeno — nekaj izgubljenega,
poštenje izgubljeno — vse izgubljeno.

»Moka je pri nas po pet drahem, kvas in vodo dobimo povrh, veličanstvo,« je rekel Sokrat kralju Arhelaju, ki mu je prigovarjal, naj opusti javno poučevanje in pride k njemu na dvor.

Bogat rimski govornik je bril norce iz preprostosti nekega modrijana. Ta pa mu mirno odgovori: »Kljub vsemu svojemu bogastvu si revnejši od mene. Imaš sicer srebrne posode, toda tvoj razum je iz prsti, tvoja načela ilovnata. Vse tvoje bogastvo te ne more zadovoljiti, ker se ti zdi premajhno, mene pa popolnoma zadovoljuje premoženje, ki ga nosim v svojem srcu.«

»Poznam bogatega soseda, ki se trudi noč in dan,« pravi Walton. »Nikdar nima trenutka, da bi se prosto nasmejal. Neprenehoma se peha za denarjem in ga kopiči, pa ne premisli, da se z njim ne bo nikdar osrečil, kajti bogastvo lahko prinaša tostran groba prav toliko gorja kakor onostran.« Če si zdrav in imaš čisto vest, si najbogatejši in najsrečnejši človek na svetu.

»Denar ni potreben, tudi moč in svoboda ne, celo zdravje ni neobhodno potrebno; najvažnejše in najpotrebnejše je poštenje,« trdi neki filozof.

»Pravi dobrotniki človeštva so ljudje, ki znajo in hočejo svoji okolici pomagati iz blata materialističnega uživanja v višje sfere, kjer se sreča ne meri več na novce,« pravi Emerson.

Najbogatejši in najsrečnejši je tisti človek, ki da z denarjem tudi sebe. On sam je slepemu vodnik in trpečemu tolažnik. On je svojemu narodu v ponos, brez njega bi domača zemlja izgubila velik del svoje vrednosti. Nasprotno pa marsikateri milijonar živi v sramoto svojega mesta in ga onečašča z vsakim svojim korakom.

Dobro, pošteno ime je glavnica, ki jo lahko doseže vsak človek. Poštenje je največje bogastvo, ki si ga moremo misliti. V nepoštenih rokah izgubi denar svojo pravo vrednost. Plemstvo nepoštenjaka ne uživa nikakega spoštovanja, njegov čin je brez časti, lepota ni mikavna, njegova starost je brez ugleda.

Poštenje je ugledna velesila, ki pridobiva prijatelje in zaveznike ter utira pot zadovoljnosti in blagostanja. Nepošten milijonar je pravi berač v primeri z ubožnim, a poštenim človekom. Mar je srečen oni, čigar izzeti obraz pripoveduje zgodovino pridobivanja njegovega bogastva? S potrtega obraza čitaš, kako je v prečutih nočeh razmišljal o naklepih in načrtih, kako bi koga cdrl, kako bi ogoljufal ubogo vdovo, kako bi sirote pognal na cesto. Mar je to bogastvo, da gledam, kako drugi trpe pomanjkanje, kako se jih loteva obup, meni pa se v skrinjah kopičijo kupi zlata...

Kralj Mida je izprosil od bogov »dar«, da se mu je vse spremenilo v čisto zlato, česar se je dotaknil. Kako grozno pa se je prestrašil, ko se je celo jed in pijača ter njegova lastna obleka spremenila v najčistejše zlato. In ko je zjutraj poljubil svojo malo hčerko, je — o groza — tudi ona postala rumena kovina. O kako skrušeno je zopet prosil bogove, naj odvzamejo od njega to strašno gorje. Tedaj je šele spoznal, koliko je na svetu reči, ki imajo mnogo višjo vrednost od zlata.

Neki Arabec je v puščavi omedlel od lakote. Kar najde v pesku polno vrečo. Upajoč, da je našel vrečo posušenega žita, jo brž odpre, a pred očmi se mu zablistnejo samo — biseri. Kdo more popisati grozni obup moža z vrečo biserov.

»Ali vam je znano, da imam milijon funtov šterlingov?« je John Brighta vprašal neki mamonov oboževalec. »Znano mi je to, vem celo, da je to vsa vaša vrednost,« se je glasil odgovor. Pač žalosten je pogled na moža, ki je osivel v trudapolnem iskanju bogastva in ni imel časa, da bi se posvetil sebi samemu. Tudi če si je s svojim bogastvom nabavil knjižnice in slike in sohe, mu to ne koristi, ker je tujec v njih družbi. Na njegovem licu stoji zapisano, da ima brezčutno srce.

»Kaj pomaga, če si ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi?«

Strasten pohlep po denarju navadno zaduši vsako višje hrepenenje, ovira vsak višji polet ter uniči vsako globlje čustvovanje. Kadar se dekle mož, je prvo in edino vprašanje, kakšno partijo bo naredila. Nihče, dostikrat niti mati ne vpraša, ali je ženin pošten, dober in značajan fant. Ta vprašanja so dekletu prihranjena za takrat, ko je prepozno. In kadar kdo umre, je zopet edina govornica o tem, koliko je zapustil; angel pa, ki ga gori sprejme, ga vpraša: »Koliko dobrih del si prinesel s seboj?«

Vedno smo na tehtnici in vsak trenutek našega življenja nas ceni do grama natančno.

Spričo poštenosti zatemni blesk bogastva, kajti poštenosti ne moreš kupiti z vsem bogastvom sveta. Poštenost je usidrana v tvojem srcu. Če si pošten in četudi brez vsake pare, si vendar bogatejši od mnogih drugih. »Kaj jim pomaga denar, če pa je duša vsa raztrgana,« pravi Meško.

»Kaj razumemo pod izrazom ‚dovršen mož‘?« se vprašuje neki Američan. »Ali si mislimo moža, ki kroti svoje nižje nagone in goji altruistična čustva? Ali je dovršen mož morda človek, čigar dobra dela niso vezana na kraj in čas? Ali si morda mislimo človeka, ki se bavi z znanostmi in dviga njene skrivne zaklade? O ne, tega nimamo pred očmi. ‚Dovršen‘ mož je mrzlega srca in mrtvega duha kakor stroj. ‚Dovršen‘ mož je mož, ki ima — nekaj milijonov dolarjev.«

Kdaj se bomo povzpeli tako visoko, da ne bomo več merili človekove vrednosti na cekine?

Nekoč pride trgovec domov, stopi k ženi in reče: »Predraga, uničeni smo, naša trgovina je propadla, vse premoženje je zaseglo sodišče.« Po kratkem premolku pravi ona: »Ali bo sodišče zaseglo tudi tebe?« —

»No, to ne!« — »Ali morda mene?« — »Ne.« — »Ali nama bo odvzelo otroke?« — »Toda ne.« — »Torej ne reci, da smo izgubili vse. Kar je za nas najvišje vrednosti, ostane nam. Izgubili smo premoženje, ostalo pa nam je življenje, da si lahko pridobimo novo premoženje.«

Premoženje ni življenje, pač pa je lepo in pošteno življenje največje premoženje.

10. Točnost.

Napoleon je bil zelo točen človek, nikdar ni zamudil kake minute, zlasti ne ob vojni. Nekoč je povabil svoje maršale na obed. Ker jih ni bilo točno ob določenem času, sede sam za mizo in obeduje. Povabljeni pridejo baš, ko on vstaja od mize. »Gospoda,« reče N., »obed je končan, pojdimo na delo!«

Vsi veliki možje so bili točni, ker so poznali vrednost vsakega trenutka. Izmed vseh pa je značajan mož največji mož, mar naj bo on netočen? »Čas je zlato« čitamo na različnih mestih. »V isti reki se koplješ lahko samo enkrat,« pravi Heraklit. »Samo enkrat si mlad,« ti govore dobri pa tudi slabi svetovalci. »Vsakemu izgubljenemu trenutku sledi nesreča,« pravi Napoleon. »Železo kuj, dokler žari,« pravi domač pregovor, »in kar odlašaš na pozneje, je odloženo navadno za vselej.« Če bi se kaka zvezda na svojem potu zamudila samo za pol minute, vesoljni svet bi bil pokončan.

Neki pisatelj trdi, da je v vrsti najlepših šolskih naprav prvi — šolski zvonec. On kliče učence in učitelje k točnemu delu, a jih točno pozove tudi na oddih. V našem značaju mora biti obešen tak zvonec, kajti netočnost je slabost, ki nikakor ni znak značajnega človeka. Iz netočnosti izvira nedelavnost in neodločnost. To pa je največja ovira vsakega napredka.

O, bratje, so li vaše njive zorane?
Zdaj zvezde ugodno vladajo
zdaj semena zlata padajo —
so li vaše njive zorane?

Konec.

Vse, kar je bilo tu povedanega, velja zlasti mladini. Kruta usoda je morda že položila tvoje roditelje v prezgodnji grob. Morda si brez prave vzgoje stopil v življenje in si se nenadoma znašel sredi življenjskega boja, vendar je še čas, da mnogokaj popraviš in zamujeno vsaj nekoliko nadomestiš. Bodí delaven, zmeren in varčen, varuj se dolgov, pomagaj drugim z besedo in dejanjem in ne žaluj, če ti ni dano doseči »visokega poklica«! Ogiblji se zapeljivcev, mnogo jih je, ki skušajo sebi pridobiti tvoje dušne in telesne moči! Ne išči bogastva na krivih potih, ker ga ne boš našel!

Ko stopa človek v življenje, mu je vse novo, nebroj reči je, ki mičejo in vabijo. Gorje mu, ki ga preslepi videz, da ne skuša presoditi notranje

vrednosti. V življenju je mnogo mest, kjer preži Scila z ene, Karibda z druge strani. Zdravi nazori te bodo pripeljali mimo vseh. V bajnem svetu živi samo en Heraklej, toda voliti med krepostjo in zlobo moraš tudi ti, ki živiš v 20. stoletju.

Pomni, da je ničeven vsak tvoj uspeh, ki nima moči povečati srečo človeštva!

Bodi značajan, s tem boš osrečil sebe in druge!

Premisli, kako žalostno bi bilo na svetu, če ne bi bilo dobrih, nesebičnih in značajnih ljudi!

O, bratje, na pot, življenju nasprot!
ne bojte se meča krvavega,
ta meč ni namerjen na zdravega,
na krepkega moža. O. Ž.

Kulturni pregled

Mednarodna konferenca „Mir potom šole“.

Druga delovna seja.

Razpravni predmet: Pouk.

Začetek ob 3 popoldne.

(Dalje.)

Prof. dr. Stan. Kamaryt, Bratislava (v esperantu). — Za mirovno vzgojo se lahko koristno porabi pouk o naravnih vedah, ker so nekateri stavki (teze) tesno zvezani z mednarodnimi mirovnimi vprašanji. Mnogi sedaj rabljeni učbeniki kažejo, da je na tem polju več nedostatkov. Zbral jih je v petih točkah: Mnogi učbeniki o fiziki opisujejo iznajdbe moderne tehnike (balone, letala, radio, telefon, brzojav, orožje, plin, razstreliva itd.) kakor da bi bile namenjene edino le v vojaške namene. V nasprotju k temu bi bilo treba poudarjati važnost teh iznajdb v korist človeškemu napredku.

Druge knjige o botaniki in mineralogiji zbuja napačno misel, da nekatere dežele, ki imajo obilo naravnih bogastev, morejo shajati s svojim. Proti temu se mora z nepristanskim opisovanjem vseh dežel pokazati resnica, da nobena dežela, niti največja in najbogatejša, ne zadošča sama sebi, ampak da so vse zavisne druga od druge.

V učbenikih se često nahajajo o drugorodnih znanstvenikih in raziskovalcih nepopolna in napačna obvestila, vsled česar nastajajo napačne (krivične) misli o oni osebi in onem narodu. Treba je nepristrano pokazati njih važnost in zasluge.

Mnogi učbeniki opisujejo vojno kot činitelja za napredovanje vede, tehnike in industrije. To je napačna domneva, ki se nikakor ne da dokazati, zato je tudi treba navesti dejstva, ki dokazujejo nasprotni učinek vojne.

Tako zvani boj za življenje je življenjesloven naravni zakon ter se zato ne sme jemati za etično normo in ne sme vplivati na moralo, kakor to uče mnogi učbeniki. Tudi Newtonov naravni zakon o gravitaciji ali Rihterjev kemijski zakon o razmernih težah kemijskih prvin v spojinah ne more služiti za temelj etiki.

Gospod nadzornik F r a n t a, Praga (v češčini, prev. Echtner): — Razširjanje mirovne misli je zelo odvisno od učbenikov v zgodovini. Na tem polju je, žal doslej mnogo nedostatkov. Najčešče so enostavni zapiski imen, dejstev in datumov. Črke brez duha. Zgodovina mora vzgajati; torej mora imeti sama in njeni učitelji duha, da vodi novi rod na poti k človeškemu napredku in k miru. Saj človeška zgodovina ni samo bojevanje in nasilstvo, razširjenost evropske kulture ni uspeh

vojen in bojev, kakor to pripovedujejo naši učbeniki, marveč plod idej, žrtev in junaških del mirovnih pionirjev. Zelo resničen je izrek Carlyea: Ni bil tisti največji dobrotnik človeštvu, ki je zmagal v boju pri Kamnu in Trasimenu, ampak tisti brezimeni siromak, ki je skoval prvi železni plug. Človeške zgodovine niso izpremenili generali in cesarji, ampak skromni udani kulturni junaki. Druga napaka naših učbenikov je preveliko slavljenje svojega naroda, ki povzroča škodljivo samoljubnost in krivično ocenjevanje drugih narodov. Sodi, da so ameriški učbeniki s tega stališča najpopolnejši. Predlaga, naj se od učnih avtoritet zahteva energična pomoč za revizijo učbenikov ter poučevanje v duhu mednarodne pravičnosti in miroljubnosti.

Gospod J. Prudhommeaux, Pariz (v francoščini, prev. dr. Privat): Boj proti vojnoljubnim učbenikom. — Poročevalec v lepem govoru naglašava važnost boja proti učbenikom, ki s svojo vojnoljubno in krivično težnjo kužijo otroško dušo ter sejejo sovraštvo do drugih narodov. Stvar je toliko važnejša, ker se učbeniki prodajajo na milijone izvodov in zato mogočno vplivajo. Neka pariška založba n. pr. je baš sporočila, da je prodala nekega učbenika že 1,900.000 izvodov; druga založba celo 2,500.000 izvodov. V duši otrok, ki se morajo onih knjig naučiti na pamet, ostane njih vsebina vse življenje. Težko je izpremeniti mišljenje, pridobljeno v vzgojni starosti. Rešitev tega vprašanja je nujna zlasti v povojnem času, kajti novi učbeniki so polni naukov o svetovni vojni, ki deloma čezmerno hvalijo in opravičujejo svoj narod in krivično napadajo in obdolžujejo druge narode. Brez izločitve teh ostankov si resničnega miru ni mogoče misliti. Pot reforme bodi: prositi vse mogoče avtoritete, naj pregledajo učbenike ter dodajo nepristranski pouk o Zvezi narodov. Po deželi naj se agitira pri ravnateljstvih in zlasti pri učiteljskih zvezah. Taka agitacija je bila na Francoskem zelo uspešna, kajti kongres Narodnega francoskega učiteljskega sindikata, ki ima 80.000 udov, v Strassburgu 1926 je sklenil delati z vsemi silami, da se mladina vodi k mednarodnemu umevanju in spravil, izjavil se je, da ostane na pedagoških tleh ter izloči iz učbenikov fraze, ki ovirajo mednarodno harmonijo. Isti sindikat je v oktobru 1926 obsodil 26 učbenikov ter jih je sklenil prezirati (bojkotirati). Ta bojkot se je v nekaterih departementih v Franciji dobro obnesel. Predavatelj sedaj pripravlja knjigo o tem predmetu, zlasti o srednji in južni Evropi s podrobnimi povestmi. Seveda je treba zaradi različnih pogojev ravnati drugače v vseh deželah. N. pr. na Grškem določa vlada o učbenikih, ki naj se rabijo. Na Češko-slovaškem je uredba vzorna. Najlaže se deluje na Francoskem in Angleškem, kjer je izbira učbenikov prosta.

Resolucijo poda komisiji.

(Dalje.)

Književni pregled

Dr. Ivan Pregelj: Otroci solca. Novela. Založila Jugoslovska knjigarna v Ljubljani. 26. številka Ljudske knjižnice je prinesla dr. Pregeljevo novelo »Otroci solca«. S tem je napravila Ljudska knjižnica velik in pomemben korak naprej. S tem delom je prišel enkrat do besede domačin-pisatelj. Pregelj hodi svoja pota. Že večkrat je krenil z običajne izhrojene literarne ceste in je v »Plebanus Johanes« dosegel svoj vrhunec, ki ga je v »Bogovcu« še enkrat potencial. Pregelj ni vsakdanji pisatelj. Diči ga neobičajno izbran, klen, iskano-poseben jezik. Kar Pregelj pove z eno besedo, za to rabijo drugi pisatelji sto besedi, in še ne zadenejo tistega, kar hočejo povedati. Preg-

ljev izraz je pa tako izčizeliran, tako profinjnjen, da se čudiš njegovi invenciji pri iskankju besednega zaklada in vendar je trd kot jeklo in zveni kot bron. Druga njegova vrlina je brezgovorno način njegovih opisov, orisov in karakterizacij. Par besed, izrazov, če le mogoče nanovoustvarjenih, in pred nami stoji slika, ki nas prime z vso silo in nas sili do sebe, dasi nam da še dovolj prostosti, da tudi sami še položimo vanje svoje občutke. »Tam je čudna tesnost dolin« ali »tam je iz zdravja v smrt en sam korak« ali »kri od bolne krvi«. In takoj je pred nami celotna slika, jasna, ostro odražena in — nova. V »Otrocih solca imamo glavno dejanje geometra Franceta Poznika in

Helene, dva predstavnika pred nami rastočih značajev. V Pozniku najdemo drobce pisatelja samega, seveda samo v glavnih obrisih, močan, naraven, neugan, pošten, in za svet nedostopen, a v jedru blag, s srčno kulturo. Helena pa je pristno slovensko dekle, ki hrepeni in želi jarma zakonske ljubezni, a veže jo pri tem tradicionalna sramežljivost in dekliska rdečica. Ko se razgovori, plamt v mogočnem plamenu, a preden se odloči za »medvedjega« geometra, prejoka marsikatero uro. Oba junaka sta silno simpatična, vsak po svoje in nista vsakdanja človeka, čisto Pregeljska. To ljubezensko rdečo nit pisatelj končno razvzolja srečen zakon. Drugo dejanje, ki je vzporejeno z glavnim, je ljubezenska storija med učiteljem Sivcem, ki mu je Pregelj pridrel precej gorkote, simpatičnosti, notranjosti in razmaha in Helenino sestro Slavico Glorioso, kot ji pravi poštena in ljubeča beseda učiteljeva. Gloriosa je razposajena, razvajena, neugnanka, ki pa v vseh odločilnih trenutkih pokaže srce, ki ga običajno zakrije med smeh in razigranost. Ta ljubezenska nit ostane koncem novele nezavezana, ker pisatelj ne mara šablonskega izida, Helena-Poznik in Sivce-Gloriosa sta kontrasta povesti in Pregelj ju je znal s pravo umetniško intuicijo prepletati in zaplesti. Romantiki Pregelj nikdar ne gre s poti, tudi tu pokuka kaj rada iz dejanja. Poznikova nočna ježa ob času mojstrsko risane povodnji — v mesto po tipičnega doktorja-cinika — rendezvous na pokopališču, zimski izlet na saneh, mlin in njegova zgodba — vse to znanci romantika Freglja. Da še celo tretje dejanje v »Otrocih solnca«, zgodba blaznega mlinarja Janeta in njegova zločinska ljubezen do Mežnarčeve v temni pretoklosti je znanik Pregeljeve romantične smeri. Boj v vodi in oprostilni, a nepotrební strel v glavo, sta tudi tipična znanilca romantike. Pregelj sploh ljubi od nekdanj patološke značaje. To polje ga zanima in privlačuje in v naši povesti ne najdemo samo blaznega mlinarja, ampak tudi strica Feliksa, ob katerem Pregelj razplavlja o atavizmu. Kot epizodo je vpletel Pregelj silno mično in neizmerno mehko orisano, oziroma samo na papir dahnjeno ljubezen preproste kmečke deklice Matilde — Tildke do Poznika. Ta epizoda je tako ljubka, nežna in tako diskretno opisana, da je biser povesti. Tudi jetični bogoslovec Tine Jamec je zelo simpatična osebnost, ki ji je pisatelj posvetil vso ljubezen. Stražo pri mrliču stavim zopet na konto romantike, a pisatelj jo je vplel tudi radi potrebe razvoja dejanja in motivacije. Skratka »Otroci solnca« so s svojimi interesantnimi osebami in ostro risanimi značaji, s klenimi, pristno Pregeljivimi dialogi in z mojstrskimi opisi in orisi narave knjiga, ki je slovensko literaturo brezpogojno obogatila.

Adolf Robida.

Kraljica miru, tri Marijine pesmi za soli in mešani zbor. Zložil P. Hugolin Sattner. Natis dovolil škof. ord. Ljubljana 8. okt. 1927, št. 3863.

Pričujoče skladbe moramo šteti med najboljša in najlepša cerkvena dela našega velikega mojstra P. Hugolina Sattnerja. To niso navadne pesmi, so daljši slavospeli Marijini, ki se bodo radi in mnogo peli pri Marijinih slavnostih in pri cerkvenih koncertih. Skladatelj je z lastnim bogatim čuvstvom in plemenitim izrazom pokril tekst Ksavera Meška in M. Elizabete v glasbo, ki širi vonj domačih rož, ki v globoki nežnosti in čuvstvanem koloritu in monumentalnosti dviga nemirne v zemsko minljivost zakopane duše kvišku pred prestol Kraljice miru. Štev. 1, Roža Marija, je lahka skladba, ki se bo s pridom pela po vseh naših korih. »Vsi kolena vpognite, vsi oči povzdignite — roke sklenite«, so mesta, polna izrazite domačnosti. Pevcem bo skladba v pravo veselje. Št. 2, Marija, kako si lepa, je 27 taktov daljša od prve. Vsak malo večji in boljši zbor bo lahko kos tej zanimivi skladbi. V sredini je izredno lep, jasen in mil basovski samospjev »nedolžnost je Tvoja krona kraljeva« —. V zadnjem delu pa zboru v podvojeno-glasnem stavku kipi hrepenenje in veselje — »Marija — o kaj ko poklekem tam gor pred Teboj, kako bo vsa duša zapela — —«; tega mesta pa ni mogoče v besedah izraziti, treba je le čuti. Prepričan sem, da ta skladba mora potegniti za seboj vse, ne le pevce, ki jo bodo z največjim uspehom peli, temveč ves glasbo ljubeči svet od najpreprostejšega poslušavca do najbolj nezadovoljnega, izbirčnega esteta. Zadnja skladba št. 3, Brezmadežni, je veličasten slavospjev, vsebinsko gotovo eden najglobljih. Zahteva močan izšolan zbor ter registrativno dobre in močne orgle. Zbor, menjajoč se s solisti, pomenljivo deklamuje in dramatično slika, da mu je Brezmadežna »najsajša misel — tiha sreča — uteha in trpljenju«, ter končno v globoko občutenem pp. pozdravu »Marija ave« pade na kolena k prestolu Brezmadežne. — Ko se je pred leti izvajal v Ljubljani Sattnerjev prvi slovenski oratorij »Vnebovzetje B. D. M., je nekdo pripomnil: »Blagurjem patra Hugolina, v imenu slovenskega naroda je položil nebeški Kraljici na glavo zlato krono.« V tej zlati kroni se pričujoče skladbe svetijo kot drag diadem.

Organist Lovro Hafner.

Vabilo na subskripcijo

5. zvezka dr. Kosovega »Gradiva za zgodovino Slovencev v srednjem veku«.

Peti zvezek te monumentalne publikacije, obsegajoč leta 1201 do 1246, bo sredi marca prišel na svetlo. Impozantna knjiga z nad 660 stranmi. Po smrti prof. dr. Fr. Kosa, čigar slika bo krasila ta zvezek, je

prevzel redakcijo njegov sin, g. univ. prof. dr. Milko Kos.

Ako bi ne šlo za tako važno in odlično delo, se Leonova družba v tako težavnih gospodarskih razmerah ne bi bila nikdar odločila, nadaljevati izdajanje. Skromni fond, ki ga je družba nabrala za izdajo tega zvezka, bo pokrila komaj četrtino ogromnih stroškov, ki znašajo v tiskarni in knjigo-veznici okroglo 93.000 Din, tako da stane založnico en izvod nekaj nad 143 Din.

Da bi ljubiteljem domače zgodovine in pospeševalcem domače znanosti olajšala dobavo 5. zvezka Gradiva, otvarja Leonova družba

s u b s k r i p c i j o

po izredno nizki ceni **165 Din** (s poštnino).

Pogoji za subskripcijo:

1. Subskripcijo sprejema samo Leonova družba (Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna,

Kolportažni oddelek). V knjigarnah se bo delo dobivalo samo po knjigotržni ceni.

2. Denar je treba poslati naprej. Subskribentom, ki nimajo položnic Leonove družbe, nasvetujemo, naj se poslužijo formularjev, ki jih dobe na vsaki pošti po 10 par, ter naj jih izpolnijo na naslov Leonove družbe, Ljubljana, in označijo s številko družbinega čekovnega računa 10433.

3. Subskripcijski rok je do 15. aprila t. l. Po tem dnevu se bo 5. zvezek Gradiva pri založnici in v knjigarnah dobival samo po znatno višji knjigotržni ceni.

Subskribenti 5. zvezka dobe neposredno pri založnici prejšnje zvezke po naslednjih cenah (cene brez poštnine): II. zvezek 100 Din, III. zvezek 80 Din, IV. zvezek 120 Din; I. zvezek je pošel.

V Ljubljani, dne 15. februarja 1928.

Leonova družba.

Zapiski

Koroška »utrakvistična« šola.

»Slov. Učitelj« je v svoji 1.-3. številki 1927 že označil koroško laži-utrakvistično šolo, da je namen te šole, da ponemči slovensko dečo in s tem slovenski narod na Koroškem. Danes hočem sliko koroške ponemčevalnice še z eno potezo spopolniti.

Če pride slovenski otrok na Koroškem v šolo in če prinese še tako lepo slovensko ime s seboj in naj je ime v matrikah še tako pravilno slovensko pisano — v šoli mu lepo slovensko ime pokvarijo in učitelj ga zapiše v katalog po nemškem načinu. To je sistem. Tako so delali že v dobi stare Avstrije. Kajti šola je na Koroškem že od nekdaj domena vsenemškega nacionalizma. Tudi s tem, da so sistematično kvarili in seveda še kvarijo slovenskim otrokom lepa slovenska rodbinska imena, hočejo dati deželici bolj nemški značaj. Kajti kakor se otrok v šoli navadi, tako piše svoje ime tudi pozneje.

Neki učitelj je to tendenco izrazil na sledeči način: Slovenski oče, nositelj lepega slovenskega imena, je pisal svoje ime čisto pravilno slovensko. Ko pa so začeli otroci pohajati v šolo, so jim v šoli ime po nemškem načinu pokvarili. Oče je šel v šolo, da se pritoži, in je zahteval, naj ime pišejo, kakor se pra-

vilno piše. A učitelj ga je zavrnil z utemeljitvijo: »Das ist slawisch,« in seveda ni ugodil Slovencu. »To je slovansko!« namreč pisanje slovenskih imen na pravilen slovenski način, a Koroško je treba ponemčiti in jo že smatrajo za nemško deželo, zato je treba sistematično pokvariti slovenska imena!

Slovenski »k« na koncu imen spremane v eden ali dva »g«, mesto »č« pišejo »tsch«, mesto »š« in »ž« pa »sch«. Evo vam na nemško kopito nabita slovenska imena, v oklepaju pa pravilno slovensko pisana:

Erschen (Eržen), Scheliesnig (Železnik), Pogatschnigg (Pogačnik), Schuschnig (Sušnik), Gradischnig (Gradišnik), Wischotschnig (Visočnik), Trattnig (Tratnik), Letschnig (Lečnik), Löschnig (Lešnik), Raunig (Ravnik), Obiltschnig (Obilčnik), Wernitznigg (Verničnik), Ottischnig (Otišnik), Pozarnik (Požarnik), Kuschnig (Kušnik), Puschnig (Pušnik), Ladinig (Ladinik), Kuttinig (Kutnik), Oreschnig (Orešnik), Dullnig (Dulnik), Wolautschnig (Volavčnik).

Dalje: Matschnig (Mačnik), Luschnig (Lužnik), Domnigg (Domnik), Dimnig (Dimnik), Dobernig (Dobernik), Jamnig (Jamnik), Glantschnig (Glančnik), Schurnig (Šurnik), Napetschnig (Napečnik), Totschnig (Točnik), Zaloschnigg (Založnik), Zisernigg (Cizernik), Petutschnig

(Petučnik), Jesernigg (Jezernik), Waluschnigg (Valušnik), Zobernig (Zobernik), Kullnig (Kulnik), Lutschounig (Luchovnik).

Dalje: Dettela (Detela), Gállob (Golob), Suppan (Zupan), Poschgainer (Požgajnar), Preschern (Prešern), Koroschetz (Korošec), Laninschegg (Laninšek), Peharz (Peharc), Jaritz (Jarc), Petrasch (Petraš), Lubetz (Lubec), Tschernitz ali Cernetz (Černic), Lisetz (Lisec), Sternath (Sternad), Sliutz (Slivec), Schluga (Sluga), Zopp (Čop), Liaunig (Liavnik), Sereinig (Serajnik), Rasetschnig (Razečnik), Pozarnig (Požarnik), Pototschnig (Potočnik), Samonigg (Zamonik), Seblattnig ali Sablatnig (Zablatnik), Waschnig (Bašnik), Pietschnig (Pečnik), Mirnigg (Mirnik), Kraßnig (Krasnik).

Nadalje: Janschitz (Janžič), Janeschitz (Janežič), Grascchitz ali Kraschitz (Grasič), Paulitsch (Pavlič), Petritsch (Petrič), Tomaschitz (Tomažič), Juritsch (Jurič), Filippitsch (Filipič), Mateuschitz (izgovori: Matojšič!) = Matevžič, Mattitsch (Matič), Tomitsch (Tomič), Paulowitsch (Pavlovič), Ambroschitz (Ambrožič), Tschmelitsch (Čmelič), Jaklitsch (Jaklič), Filkwitsch (Filkovič), Michelitsch (Mihelič), Antoritsch (Antonič), Minkowitsch (Minkovič), Klementschtich (Klemenčič), Woschitz (Božič), Léschanc (Ležanc).

Dalje: Simschitz (Simčič), Peterschitz (Peteršič), Rampitsch (Rampič), Jerolitsch (Jerolič), Kollitsch (Količ), Onitsch (Onič), Vaupetitsch (Vavpotič), Miklitsch (Miklič), Ottitsch (Otič), Pleschitschnig (Plesivčnik), Gollobitsch (Golobič), Urschitz (Uršič), Gregoritsch (Gregorič), Schischegg (Šišek ali Žizek).

In slednjič: Wérz (Berce), Ruess (Rus), Wurjak (Burjak), Wródnig (Brodnik), Kówatsch (Kovač), Tschébull (Čebul), Krainz ali Kranz (Krajnc), Döllenz (Dolenc), Nitsch (Nič), Wissiak (Bizjak), Wessiaß (Bezjak), Sardinschegg (Sardinšek), Jellen (Jelen), Góllob (Golob), Simma (Zima), Sorgo (Zorko), Wriessnig (Breznik), Wochinz (Bohinc), Tschérne (Černe), Skórianz (Škrjanc), Lienhard (Linhart), Schériaü (Žerjav). K. S.

Državni šolski zakon, ki je dolgo časa dajal dovolj snovi za razmišljanje

in razgovore na shodih, za razne razprave po časopisju, je po 40 sejah obtičal na mrtvi točki. Centrum, bavarska ljudska stranka in nemški nacionalci bodo boj za krščanski šolski ideal vztrajno nadaljevali, in sicer v zmislu sledeče resolucije: »Državni šolski zakon ni mrtev. V srcu ljudstva še živi. Razvoj v državi in deželah bo izpričal, kako globoke korenine je pogrnala zavest odgovornosti staršev za vzgojo otrok. Čas je, da kličemo krščanske roditelje vseh krogov na krov, da branijo svoje pravice!« A. Č.

Značilno napredovanje. Pri odločitvi za dva učiteljska zastopnika v štajerski deželni šolski svet je zveza krščansko-socialnega učiteljstva v republikli Avstriji napredovala od zadnje volitve (leta 1923.) za 528 glasov. Dobila je vsega skupaj 1134 glasov in ima v najvišji šolski korporaciji sedaj svojega lastnega zastopnika. A. Č.

Reforma učiteljskega študija je na vidiku tudi na Bavarskem. Podobno, kakor je v načrtu avstrijske preuredbe, namerava tudi bavarski projekt teoretško izobrazbo zaključiti na »pedagoški akademiji«. Ta zavod bo imel značaj poklicne šole z dveletnim tečajem in se bo uvrstil med visoke šole. Pred tem se zahteva šestletna splošna izobrazba na tako zvani »Deutsche Oberschule«, ki sledi sedemletni ljudskošolski izobrazbi. A. Č.

Koedukacija. Stališče glede skupne odgoje na višjih (srednjih) šolah je bavarski naučni minister dr. Goldenberger v deželnozborski seji označil takole: »Že minister dr. Matt se je trudil, da bi koedukacijo v višjih vzgojnih zavodih polagoma odpravil; moj namen je, da grem po tej poti dalje, osobito, ker se število zagovornikov koedukacije čedalje bolj krči.« A. Č.

Šolska predavanja o Društvu narodov. Ministrstvo prosvete je nedavno vsem šolskim oblastem poslalo razpis s priporočilom, naj se v vseh naših šolah posveti ena ura predavanju o postanku, pomenu ter o ciljih in delovanju Društva narodov. V mnogih šolah so se taka predavanja že vršila.

3. Vedna pomlad.

Mokriški.

Lahno.

Martin Železnik.

p
Soln-več-ke zlato zemljo vobje-lo. Ptičke zape-le
Sa-pi-ce tople zopet pihlja-jo. Vsakomur li-ca
Ka-mor ozre se človek spomladi, vse izpod-buja

f
v gozdu vese-lo. V polju so než-ne cvetke vzcvetele,
spet se smehljajo. Sr-cu pognale lahne pe-ru-ti.
k novi ga nadi. Da bi ži-ve-li v vedni mladosti,

mf *p* *zadržuj!*
Bral si o-s-be-le med pol-ja-tem. Ne-
Več ga ne mu-či zimski mraz kru-ti.
da bi ži-ve-li v vesne sladko--sti!

Slovenski Učitelj št. 3 - 4.
Glasbena priložga.

Sopran-alt.

4. Nagajivka.

Fr. Albrecht.

Živahno.

Martin Železnik.

p

Me-sec zvezde pa-se, pa mu je dolg čas,
Zvezdica je zla-ta, jaz pa ne-raj vem;

mf

z meglami i-gra se, ti-ho sre na nas.
kdor mi jo pri-ne-se, pre-cej to mu dem!

Nekoliko počasneje.

f

Da bi jaz bil mesec zvez-zlo bi u-jel,
Ce bi jaz po-za-bil zvezda mu po-ve;

mf

na zemljo bi zle-tel in s se-boj jo vzel.
a-ko o-na no-če, naj po dru-go gre!

zadržuj!

je oznaka istoga (grad, trgovište, selo), broj stanovništva, kojoj oblasti i kojem području okružnog suda (sudbenog stola) pripada. Iz karte se također razabire, u kojim je mjestima sjedište sudskih i policijskih vlasti, finansijskih i šumarskih nadležstva, vojnih, saobraćajnih i poštansko-telegrafskih oblasti, trgovačko-obrtničkih komora i burza. Donosi statistiku stanovništva po narodnosti i vjeri i **kartu naše Kraljevine, razgraničenu po oblastima.**

Dobiva se uz cijenu od **Din 10**—, prosto od poštarine, i to ako se novac unapred šalje na adresu

Konzorcij »THEMIS«

Zagreb, Prilaz Djure Deželića 35.

»Železnički Almanah 1928/1929«.

U redakciji naših odličnih stručnjaka, a sa saradnjom naših najboljih prestavnika saobraćajno-ekonomsko-tarifskih pitanja, u aprilu iduće godine izlazi »Železnički Almanah« uporedno sa novim međunarodnim redovima vožnje. Pored svih komersijalno-tarifskih i trgovačkih uputa za robni i putnički saobraćaj železnicom i brodarstvom pomorskim i rečnim, za unutrašnji i međunarodni saobraćaj. — Almanah će doneti i sve redove vožnje putničkih i teretnih međunarodnih vozova i brodova, zajedno sa tarifama i kilometražom za važnije međunarodne centre. Uopšte, Almanah će postati neophodno potreban priručnik svakoj radnji, poslovnici, kao i svakom putniku.

Izdanje će izneti preko 50 tabaka velike četvrtine teksta, sa 25 slika i dve karte. Staje u pretplati 120 dinara. Treba samo dostaviti tačnu adresu »Železničkom Almanahu — Beograd« — pa će se knjiga, na poštansko pouzče dobiti o trošku redakcije Almanaha.

Sedmo letno poročilo škofijskega društva za varstvo sirot v Ljubljani za leto 1927.

Sestavil Fran Lavtižar.

Škofijsko društvo za varstvo sirot je bilo ustanovljeno l. 1918. Društvena pravila je potrdila drž. oblast in škofijski ordinariat ljubljanski. — Občni zbor (X.) se je vršil dne 19. januarja 1928 in je potrdil letno poročilo in račune za l. 1927. — Društvenim članom, dobrotnikom in prijateljem objavljamo radi prihranitve stroškov za tisk samo nastopne glavne podatke.

I. Namen društva.

Namen društva je vsestranska skrb za sirotne, zapuščene in revne otroke. Sprejema jih po možnosti v lastne zavode, jih oddaja v vzgojo krščanskim družinam, v uk. k rokodelstvu, jih nadzoruje ter jim oskrbuje pravno varstvo.

II. Društveniki.

Potrebna denarna sredstva si društvo pridobiva z doneski svojih članov, z nabiranjem darov, z volili, z zbirkami, podporami itd. Društveni člani so: a) ustanovni (100 Din), b) redni (letno 5—100 Din), c) podporni. V letu 1927. je štelo društvo: 198 ustanovnih, 174 rednih, 146 podpornih članov in 33 dobrotnikov društvenega zavetišča sv. Jožefa v št. Vidu.

III. Račun za leto 1927.

V letu 1927. je imelo društvo Din 246.773 izdatkov. Te izdatke so v znesku Din 197.673 krili razni prispevki, članarina, darovi in podpore. Med društvene podporne člane in dobrotnike štejemo mnoge župnijske urade, Marijine družbe, tretjeredniške skupine, županstva, razne trgovske tvrdke in pa naše gospodarske in denarne zavode, predvsem Ljudsko posojilnico v Ljubljani. Velikodušno je podpiralo naše sirote tudi ministrstvo za socijalno politiko v Beogradu in pa ljubljanski oblastni odbor v Ljubljani. Ostanek izdatkov v znesku Din 49.100 smo krili s posojilom.

IV. Društveno zavetišče sv. Jožefa v št. Vidu nad Ljubljano v letu 1927.

Zavetišče je pričelo poslovati l. oktobra 1918. Zavod je v vseh ozirih moderno urejen. Pod skrbnim in veččim vodstvom čč. šolskih sester je tudi v letu 1927. deloval v splošno zadovoljstvo. Dne 31. decembra 1927 je štel 51 gojencev. Med temi: a) popolnih sirot brez staršev 4, b) delnih sirot brez očeta 13, c) delnih sirot brez matere 3, d) nezakonskih sirot 19, e) ubogih nesirov 12. Po starosti: 3-leten 1, 4-leten 1, 5-letni 4.

6-letni 4, 7-letnih 6, 8-letnih 13, 9-letnih 12, 10-letnih 6, 11-letna 2, 12-letna 2. Po rojstvu: iz Kranjske 44, iz Štajerske 4, iz Goriške 3. — Vzdrževalci otrok: Škofijsko društvo za varstvo sirot brezplačno 14, proti delnemu povračilu oskrbnih stroškov 37. — 42 šoloobveznih gojencev obiskuje javno 6-razredno osnovno šolo v Št. Vidu nad Ljubljano.

Tekom devetletnega obstoja je bilo v zavetišču 238 otrok. Izmed teh je zapustilo zavod 187 dečkov, in sicer: 45 se jih je oddalo v nadaljnjo oskrbo poštenim družinam, 121 roditeljem oziroma svojcem, 18 so jih sprejeli razni dobrodelni zavodi, umrli so 3.

V. Zahvala in prošnja.

V smislu sklepa občnega zbora se izreka vsem društvenikom in dobrotnikom v imenu društva kakor tudi v imenu oskrbovanih sirot najiskrenejša zahvala in tisočeri: Bog plačaj!

Zlasti naj bodo deležni bogatega nebeskega plačila vsi umrli dobrotniki, ki so se spomnili našega zavetišča z volili v svoji poslednji volji. V društvenem zavetišču se za nje opravi vsako leto sv. maša. Prav tako tudi za žive društvenike in dobrotnike. Sirotni gojenci zavoda pa se obojih spominjajo vsak dan v svojih skupnih molitvah.

Društvo se nahaja v težkem položaju. Teže ga dolgovi. Proračun potrebščine za leto 1928, izkazuje ogromno vsoto Din 225.048. Zato se obračamo do vseh naših dose-danjih članov in dobrotnikov s prošnjo, da ostanejo zvesti podpiratelji naših sirot tudi v bodoče ter jim pridobivajo še novih prijateljev.

Pripominjamo, da naše letno poročilo in računске zaključke predlagamo vsako leto tudi knezoškofijskemu ordinariatu v Ljubljani. Ordinariat podpira društveno delo-vanje in vsako leto v Škofijskem listu priporoča zbiranje darov in milodarov za naše sirote.

Podpore, milodare, denarne zbirke, obleko, obutev, živila, vsak najmanjši dar bo hvaležno sprejelo: »Škofijsko društvo za varstvo sirot v Ljubljani« (Mestni trg 8, I. nad-stropje) ali pa »Vodstvo zavetišča sv. Jožefa v Št. Vidu nad Ljubljano«. — Ček. rač. društva št. 11.587.

V Ljubljani, meseca januarja 1928.

Društveno vodstvo:

Ign. Nadrah, predsednik; **Fran Lavtižar**, podpredsednik; **dr. Iv. Stanovnik**, tajnik; **dr. Fran Perne**, blagajnik; **Janko Bajec**, **Josip Borštnar**, **Ciril Korošec**, **dr. Gregor Pečjak**, **Alojzij Stroj**, **Janez Sušnik**, **dr. Franc Ušeničnik**, člani.

Nadzorstvo:

Janko Barle, predsednik; **Anton Čadež**, **dr. Franc Dolšak**, člana.

Osrednji odbor »Narodne Odbrane« — Belgrad.

Rodoljubi!

Z žrtvami naših živih in mrtvih junakov in z Božjo pomočjo in Njegovo pravdo smo dosegli 1. XII. 1918. leta osvoboditev in združitev Srbov, Hrvatov in Slovencev, in tako je bila izpolnjena stoletna srčna želja njihovih najboljših sinov.

Naš narod je preстал velike preskušnje in nadčloveško trpljenje na potu stvarjanja naše današnje države.

Ogromno je število onih, ki so žrtvovali svoje življenje za to, da mi lahko živimo. Ali smemo pozabiti na svoje velike mrtve? Nikdar!

Bliža se 1. XII. 1928.

Tega dne se moramo predvsem oddolžiti spomину umrlih junakov. Izvršimo to, česar še ni storil noben narod: Postavimo jim živ spomenik!

Resno in moško, kot se spodobi za naš narod, zamislimo se v našo davno in nedavno prošlost. Premislimo, kaj smo vse dosedaj že izvršili, kaj smo opustili izvršiti, kaj šele moramo izvršiti! Na čvrstem, nepomičnem temelju zgradimo svojo bodočnost!

Kako naj to izvršimo, nam bo objasnila »Matica živih in mrtvih S. H. S.«, katero je osrednji odbor Narodne Odbrane sprejel za svojo kolektivno članico in vneto so-trudnico. Naloga, ki jo je ona sebi postavila, zasluži, da se vsi z vsemi silami postavimo za njeno vstvarjenje. Vsak lahko sodeluje, in nobena pomoč ne bo odveč.

Rodoljubi, izpolnite svojo mirnodobno dolžnost, da Vam bo vsem

1. XII. 1928

praznik mirne vesti, čistega veselja in velikega upanja v bodočnost vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev!

17. XII. 1927. leta,
Belgrad — Zagreb — Ljubljana.

Step. Stepanović, vojvoda,
dosmrtni predsednik »Narodne Odbrane«.